

نصویر ابو عبد الرحمن انصاری
کلیدهای آموزش کودکان و نوجوانان

• روش ساده

برای علاقه مند کردن فرزند به

تاریخ و جغرافی

آن استریلینگ
مترجم: سارا ربیسی

منتدی اقرا الثقافی

WWW.IQRA-AHLAAMONTADA.COM

۵۰ فعالیت ساده برای والدین و فرزندان که به بچه ها کمک می کند تا ابد به تاریخ و جغرافی علاقه مند شوند. هر فعالیت دستور ساده ای دارد، لوازم مورد نیاز را ذکر می کند و منابعی را به شما معرفی می کند که فرزندان را در مسیر یادگیری راهنمایی کنید.

پۆدایەزانەکانی چۆرمەها کتێب: سەردانی: (مُنْقَدِي إِقْرَا النِّقَافِي)

لتسبيل أنواع الكتب راجع: (مُنْقَدِي إِقْرَا النِّقَافِي)

پەراي دانلود کتایبەکانی مەختەلف مەراجە: (مُنْقَدِي إِقْرَا النِّقَافِي)

www.lqra.ahlamontada.com

www.lqra.ahlamontada.com

للكتب (کوردی ، عربی ، فارسی)

به نام خدا

کلیدهای آموزش کودکان و نوجوانان

۵. روش ساده

برای علاقه‌مند کردن فرزندان به

تاریخ و جغرافی

آن استریبلینگ

مترجم: سارا رئیسی طوسی

استریبلینگ، آن
 ۵۰ روش ساده برای علاقه‌مند کردن فرزند به تاریخ و جغرافی؛ آن
 استریبلینگ؛ مترجم: سارا رئیسی طوسی. — تهران: صابرين، کتابهای دانه، ۱۳۸۱.
 ۱۶۸ ص. — (کلیدهای آموزش کودکان و نوجوانان)
 ISBN 964 - 6181 - 42 - 2
 فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.
 عنوان اصلی:
 50 simple things you can do
 to raise a child who loves History & Geography

کتابنامه.

چاپ سوم: ۱۳۸۵.

۱. آموزش ابتدایی — مشارکت والدین. ۲. تاریخ — راهنمای آموزشی (ابتدایی). ۳. جغرافیا — راهنمای آموزشی (ابتدایی). ۴. کودکان — کتاب و مواد خواندنی.
۵. خواندن — علاقه. الف. رئیسی طوسی، سارا، ۱۳۵۰. مترجم. ب. عنوان. ۶۴۹/۶۸

پ ۹ الف ۵ / ۱۰۴۸ LB

۱۳۸۱

۸۱-۱۲۲۷۵م

کتابخانه ملی ایران

کتابهای دانه

موسسه انتشارات صابرين ۸۸۷۴۶۹۵۵

۵۰ روش ساده برای علاقه‌مند کردن فرزند به

تاریخ و جغرافی

آن استریبلینگ

سارا رئیسی طوسی	مترجم
مهناز سلیمانی	ویراستار
کاظم طلائی	طرح جلد
۲۰۰۰	تعداد
۱۳۸۵	چاپ سوم
هما (امیدسید کاظمی)	حروفچینی و صفحه‌آرایی
سیب	لیتوگرافی
اکسیر	چاپ جلد
پژمان	چاپ متن و صحافی

۲-۴۲-۶۱۸۱-۹۶۴: شابک

ISBN: 964 - 6181 - 42 - 2

حقوق ناشر محفوظ است.

قیمت ۱۷۰۰ تومان

فهرست

۶	سخن ناشر
۷	مقدمه
۷	برای والدین
۹	چگونگی نگرش ما به این فعالیت‌ها
۱۳	بخش ۱: درباره‌ی من
۱۴	۱. داستان‌های خانوادگی
۱۷	۲. اولین نقشه‌ی من از اتاق خوابم
۲۰	۳. نقشه‌ی خانه‌ی من
۲۲	۴. برنامه‌ریزی برای مسافرت
۲۵	بخش ۲: خودم و دیگران
۲۶	۵. ارتباط برقرار کردن با دیگران
۲۹	۶. سلام کردن
۳۱	بخش ۳: خانواده‌ی من
۳۲	۷. ما این‌گونه به مدرسه می‌رفتیم
۳۵	۸. اسباب‌بازی‌های قدیمی و امروزی
۳۸	۹. بازی‌های قدیمی و بازی‌های امروزی
۴۰	۱۰. ترانه‌های قدیمی
۴۳	۱۱. تاریخ در آشپزخانه
۴۶	۱۲. تجزیه و تحلیل زباله

غذا

۵۰. ۱۳. پخت نان
۵۳. ۱۴. از درخت تا بازار
- سرپناه یا خانه
۵۶. ۱۵. به خانه بیندیشیم
۵۹. ۱۶. مقایسه سرپناه‌ها
۶۲. ۱۷. خانه‌های تاریخی
- پوشش
۶۵. ۱۸. نیاز به لباس
۶۸. ۱۹. بررسی کفش

بخش ۵: رشد و تغییر

۷۲. ۲۰. تشکیل محور زمان
۷۵. ۲۱. تاریخ زنده
۷۸. ۲۲. هنر در گذر زمان
۸۱. ۲۳. جمع‌آوری سکه
۸۴. ۲۴. رأی‌گیری
۸۷. ۲۵. درست کردن یک کپسول زمان
۹۰. ۲۶. بازگشت به آینده
۹۳. ۲۷. حقایق اعجاب‌انگیز

بخش ۶: بیرون از خانه، رفتن از جایی به جای دیگر

۹۶. ۲۸. استفاده از قطب‌نما
۹۹. ۲۹. مشاهده‌ی وسایل نقلیه
۱۰۲. ۳۰. پل‌سازی

بخش ۷: تاریخ محله

۳۱. بررسی محله

- ۱۰۹ ۳۲. مجسمه‌های تاریخی
- ۱۱۱ ۳۳. مشاهده‌ی ساختمان‌های قدیمی
- ۱۱۵ بخش ۸: مردم اطراف من
- ۱۱۶ ۳۴. ساختن یک جامعه
- ۱۱۹ ۳۵. کار برای درآمد
- ۱۲۱ ۳۶. کار برای تولید یک محصول
- ۱۲۴ ۳۷. قانون‌گذاری
- ۱۲۷ بخش ۹: ایام مخصوص و تعطیلات
- ۱۲۸ ۳۸. گرامیداشت ایام مخصوص
- ۱۳۱ ۳۹. قرون گذشته
- ۱۳۳ بخش ۱۰: پیدا کردن مکان‌ها
- ۱۳۴ ۴۰. تطابق کره‌ی جغرافیایی با کره‌ی زمین
- ۱۳۷ ۴۱. نقشه‌کشی
- ۱۴۰ ۴۲. نقشه‌ی مسیر
- ۱۴۳ ۴۳. بررسی شبکه، فاصله و مقیاس
- ۱۴۷ بخش ۱۱: منابع طبیعی
- ۱۴۸ ۴۴. رودهای جاری
- ۱۵۱ ۴۵. تشکیل یک کوه
- ۱۵۴ ۴۶. مطالعه‌ی آتشفشان‌ها
- ۱۵۷ ۴۷. تشکیل یک بیابان
- ۱۵۹ ۴۸. یخ در کره‌ی زمین
- ۱۶۲ ۴۹. مطالعه‌ی اقیانوس‌ها
- ۱۶۵ ۵۰. محافظت از جنگل‌های بارانی

امروزه در جامعه‌ی ما والدین نقش ویژه‌ای در آموزش فرزندان خود به عهده گرفته‌اند. این امر از یک سو به احساس مسئولیت و نگرانی آنها نسبت به آینده‌ی عزیزانشان مربوط می‌شود، و از سوی دیگر ناشی از سهمی است که نظام آموزشی کشور و مدارس به عهده‌ی آنها گذاشته‌اند.

به هر حال، اغلب پدران و مادران در برابر این مسئولیت خطیر از اطلاعات و دانش کافی برخوردار نیستند و مشتاق‌اند که بدانند چه باید بکنند.

مجموعه «کلیدهای آموزش کودکان و نوجوانان» که یک جلد از آن را در دست دارید، هدفش ارائه‌ی راهکارهای عملی و شیوه‌های مؤثری است که می‌تواند به والدین کمک کند تا فرزندانشان را در راه رشد علمی و آموزشی یاری کنند.

در ترجمه‌ی کتاب‌های این مجموعه و در موارد محدودی، مثال‌ها و جایگزین‌هایی که برای خواننده‌ی ایرانی آشناتر و قابل استفاده‌تر باشد، به کار گرفته شده است.

برای والدین

من در خانواده‌ای بزرگ شدم که در آن هر روز از تاریخ صحبت می‌شد و به همین دلیل به تاریخ علاقه‌مند شدم و نسبت به زندگی در گذشته کنجکاو شدم. پدرم استاد تاریخ بود، هر جا نشانه‌ای می‌دید که برای بزرگداشت حادثه‌ای تاریخی نصب شده بود، کنار جاده می‌ایستاد. گرچه بعضی از جزئیاتی را که درباره‌ی فلان نبرد بی‌اهمیت برایمان تعریف می‌کرد فراموش می‌کردیم، اما نسبت به گذشته علاقه‌مند بار آمدیم.

هنگام ماشین‌سواری، پدرمان ما را اعضای کوچک کلاس تاریخ خود می‌پنداشت و برایمان از حوادث تاریخی جالب قصه می‌گفت. دانشجویان دسته‌دسته به کلاس‌های او می‌رفتند و از علاقه‌ی او به مردمان و مکان‌های مختلف تحت تأثیر قرار می‌گرفتند. کلاس درس برای او به منزله‌ی صحنه‌ای بود که می‌توانست قصه‌ی گذشتگان را در آن به نمایش درآورد و جایی بود که آزادانه درباره‌ی گذشته‌ها به تخیل می‌پرداخت.

به خوبی به یاد می‌آورم که در دهه‌ی ۶۰ (میلادی) که در کالج تاریخ می‌خواندم، یک روز، یکی از دوستانم را که مخالف جنگ ویتنام بود همراهم به خانه آوردیم. پدرم تا صبح بیدار ماند و به صحبت‌های دوستم در این باره گوش کرد تا با توجه به درکی که خود از تاریخ و جغرافیای جنگ ویتنام داشت، به نتیجه‌ای دست یابد. به خاطر دارم که پدرم در نهایت نظر او را درک و قبول کرد.

گاهی اوقات به نظرم می‌رسید که پدرم در قرن نوزدهم زندگی می‌کند. هرگاه با

پدیده‌ی جدیدی روبه‌رو می‌شد، برای درک آن به اطلاعاتی که از گذشته داشت تکیه می‌کرد. گاهی اوقات فکر می‌کردیم که واقعاً ارتباط خود را با قرن بیستم از دست داده است. اما هنگامی که از تدریس تاریخ بازنشسته شد، با کمال تعجب دیدیم که عضو شورای شهر شد و همه به نوع تفکر و تصمیم‌گیری او که بر نسل آینده‌ی شهر تأثیر داشت، احترام می‌گذاشتند.

وقتی پسر من به دنیا آمد قسم خوردم که نه تنها قصه حوادث تاریخی را برایش تعریف کنم بلکه او را به آدم‌ها و مکان‌های مختلف علاقه‌مند کنم تا با آنها آشنا شود. به نظرم رسید که سفر و قصه‌های تاریخی حلقه‌های یک زنجیرند. یکی از نکاتی که می‌توانیم به فرزندانمان منتقل کنیم این است که قبل از ما نیز کسانی زندگی کرده‌اند، کسانی که برای مشکلاتشان راه حل پیدا کرده‌اند و ما نیز امروز با همان مشکلات سر و کار داریم.

مدرسان هنگام مرور و بازبینی برنامه‌های درسی مدارس به این نتیجه رسیدند که در درس تاریخ به جای آشنایی با مردمی که سبب وقوع حوادث تاریخی شدند، بیشتر به خود حادثه پرداخته می‌شود و درس جغرافی به موقعیت و آب و هوای مکان‌های مختلف محدود شده است. این مدرسان به کمک دانشمندان علوم اجتماعی، عبارت «مطالعات اجتماعی» را برای مطالعه‌ی تاریخ، جغرافی، دولت و روابط مدنی برگزیدند. برخی از مفاهیمی که به طور طبیعی و در ضمن آداب و آیین‌های خانوادگی خود به فرزندان منتقل می‌کنید مشمول همین مطالعات اجتماعی می‌شود. مفاهیمی که در کتاب ۵۰ روش ساده برای علاقه‌مند کردن کودک به تاریخ و جغرافی آمده است، شامل روش‌هایی برای آشنایی فرزندان با دولت و تعاون و فعالیت‌هایی است که به طور مستقیم با تاریخ و جغرافی مربوط می‌شود.

چگونگی نگرش ما به این فعالیت‌ها

اگر این فعالیت‌ها را در زندگی روزمره خود با فرزندان بگنجانید بیشترین کارایی را خواهد داشت. بسیاری از فعالیت‌ها، مانند رفتن به خرید، ماشین سواری یا قدم زدن در سطح شهر، صحبت کردن با دوستان یا مادر و پدر بزرگ و گوش کردن به موسیقی، در حیطه‌ی کارهایی است که به صورت مرتب انجام می‌دهید. هدف از توجه به جنبه‌های تاریخی و جغرافیایی زندگی بیشتر از هر چیز درک اهمیت آنها در زندگی ماست.

فعالیت‌ها باید لذت‌بخش و آرامش‌دهنده باشد نه آمرانه و اجباری. علائق و سطح تکامل فرزندان را در نظر بگیرید. در انجام فعالیت‌های نمایشی که فرزندان طراحی می‌کند، با او همراه شوید. اگر به موضوع خاصی علاقه نشان می‌دهد، اجازه بدهید او شما را در کمک به خودش راهنمایی کند.

هنگامی که به این فعالیت‌ها مشغول می‌شوید به کودکی خود بیاندیشید: کدام یک از فعالیت‌های خانوادگی به یادماندنی‌تر بود؟ کدام یک به نوعی با تاریخ یا جغرافی ربط داشت؟ اگر احساس می‌کنید کودکی خودتان از این نظر نقص داشت، این کتاب می‌تواند شما را در دوره‌ی بزرگسالی برای دنبال کردن علاقه‌تان کمک کند.

مشاهده‌ی دنیای اطراف بخش عمده‌ای از آگاهی ما نسبت به تاریخ و جغرافی را تشکیل می‌دهد.

به‌خاطر داشته باشید که یکی از بخش‌های حیاتی پدری کردن یا مادری کردن، پاسخ گفتن به سؤال‌های کودکان است. وقتی چیزی را نمی‌دانید اقرار کنید و از ابزار تحقیقاتی مانند، افراد دیگر، کتابخانه‌ها یا کامپیوتر، برای پیدا کردن پاسخ سؤال، استفاده کنید. بدین ترتیب فرزندان نیز می‌آموزد که چگونه می‌تواند پاسخ سؤالات خود را به دست آورد.

مراحل فعالیت‌هایی که در این کتاب آمده است به شرح زیر است:

هدف اصلی: که هدف فعالیت را ذکر می‌کند.

وسایل مورد نیاز: که صورت وسایل مورد نیاز فعالیت را مشخص می‌کند.

مدت زمان: که زمان تقریبی فعالیت را بیان می‌کند. البته زمان آن بسته به میزان علاقه‌ی فرزندان می‌تواند متغیر باشد.

شروع

این مرحله فعالیت را طرح می‌کند که به وسیله‌ی آن دانش فرزند خود را نسبت به موضوع بیافزایید و او را برای انجام فعالیت اصلی آماده کنید. در این مرحله نوعی «دست گرمی» است تا توجهش جلب شود و برای انجام فعالیت انگیزه پیدا کند.

روش کار

این مرحله فعالیت مورد نظر را به صورت قدم به قدم توصیف می‌کند.

ادامه‌ی کار

این مرحله فعالیت دیگری را طرح می‌کند که می‌توانید با بچه‌هایی که از نظر سطح تکامل بالاتر یا از نظر سنی بزرگ‌ترند، یا با بچه‌هایی که علاقه‌ی خاصی به موضوع نشان می‌دهند، انجام بدهید. این مرحله با در نظر گرفتن سطح‌های مختلف تکاملی بچه‌ها طراحی شده است و مخصوص بچه‌هایی است که آمادگی انجام آن را دارند.

گسترش فعالیت

اگر فرزندان به فعالیتی علاقه‌ی خاص نشان می‌دهد، می‌توانید به وسیله‌ی روش‌هایی که در این مرحله طرح می‌شود، موضوع را در جهات مختلفی پی‌گیری کنید.

بخش ۱

درباره‌ی من

۱. داستان‌های خانوادگی

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندان کمک می‌کنیم که درباره‌ی تاریخ (گذشته‌ی) خانواده چیزهایی بیاموزد. فرزندان شما با این فعالیت مفهوم قصه را درک می‌کند و می‌فهمد که هر داستانی آغاز، بخش میانی و پایانی دارد. توانایی گوش کردن و تعریف کردن داستان باعث رشد مهارت‌های شفاهی او در استفاده از زبان می‌شود. دایره‌ی لغات فرزندان هنگام گوش کردن به قصه‌ی دیگران یا تعریف کردن قصه‌ی خود برای آنها، گسترش می‌یابد و در عین حال نیز نسبت به تاریخ خانواده‌ی خود آگاهی پیدا می‌کند.

وسایل مورد نیاز:

• قدرت تخیل و حافظه

• ضبط صوت

• چند عروسک یا حیوان اسباب‌بازی

مدت زمان: ۳۰-۱۵ دقیقه.

شروع

درباره‌ی داستان‌هایی که شنیده‌اید با فرزندان صحبت کنید. به او بگویید که بسیاری از داستان‌ها نوشته نشده‌اند بلکه مادرها و پدرها آنها را نسل به نسل برای فرزندان خود تعریف کرده‌اند.

روش کار

• برای فرزندان داستان جالبی تعریف کنید مثلاً می‌توانید داستان تولد او یا یکی از کارهای بامزه‌ای را که هنگام خردسالی انجام داده، نقل کنید.

• اگر دلتان خواست می‌توانید قصه‌ای را که والدین یا پدربزرگ و مادربزرگتان برایتان تعریف کرده است برای فرزندان بگویید. قصه‌ی کودکی اعضای خانواده می‌تواند در بسیاری از اوقات خنده‌دار و سرگرم‌کننده باشد. داستانی درباره‌ی خاله، عمو یا پدربزرگ و مادربزرگ محبوب خانواده انتخاب کنید.

• داستان خود را روی نوار ضبط کنید و نوار را در آشپزخانه یا در اتاق‌های دیگر کنار ضبط صوت بگذارید. به فرزندان آموزش بدهید که چگونه از ضبط صوت استفاده کند.

• از فرزندان دعوت کنید که همراه دوست خود یا با عروسک‌ها و حیوانات اسباب‌بازی‌اش بنشینند و به این قصه گوش کند.

• از فرزندان بخواهید که او نیز قصه‌ای تعریف کند تا روی نوار قصه ضبط کنید.

• از پدربزرگ، مادربزرگ یا یکی دیگر از اعضای فامیل دعوت کنید که قصه‌ی خود را به قصه‌های نوار اضافه کند. او را تشویق کنید که شرایط مختلف زندگی را در زمان رخ دادن آن داستان توصیف کند و مثلاً بگوید که ماشین‌ها چه شکلی بودند، مردم چه لباسی می‌پوشیدند و آیا تلویزیون یا رایانه داشتند؟

• پس از مدتی روی نوار مجموعه‌ای از قصه‌های خانوادگی خواهید داشت.

ادامه‌ی کار

زمان وقوع قصه‌ها را روی محور زمان مشخص کنید تا فرزندان ببینند که قصه‌ی مادر بزرگش و قصه‌ی خودش در چه زمانی رخ داد. قصه‌ها را بر اساس سال وقوع دسته‌بندی کنید.

گسترش فعالیت

• هنگام تعطیلات که والدین یا پدر بزرگ و مادر بزرگتان نزد شما می‌آیند، از آنها بخواهید که برایتان قصه‌ای را تعریف کنند یا بخوانند تا آن را ضبط کنید.

هر سال در همان موقع به عنوان یک رسم به نوار قصه‌ی آنها گوش کنید. • از فرزندان بخواهید که روز تولدش برایتان قصه‌ای تعریف کند و آن را ضبط کنید. هر سال حول و حوش روز تولدش به آن نوار گوش کنید تا ببینید چقدر نسبت به گذشته رشد کرده است. فرزندان شاید بخواهد هر سال نیز چیزی به آن داستان اضافه کند.

بعضی از بچه‌ها ابتدا از ضبط کردن قصه‌ی خود خجالت می‌کشند. به فرزندان فرصت بدهید که هر چه دلش می‌خواهد با ضبط صوت آزمایش کند و از خود صداهای عجیب و غریب درآورد. او بدین ترتیب می‌تواند پس از مدتی برایتان قصه‌ای را خوب تعریف کند تا آن را ضبط کنید. چند روز متوالی، ضبط صوت را روزانه چند ساعت روشن بگذارید تا صداهای مختلف را در خانه ضبط کند.

منابع

هنگامی که مسافت‌های طولانی را در ماشین طی می‌کنید می‌توانید به نوارهای قصه‌ای که در بازار وجود دارد گوش کنید. بعضی از نوارهای قصه با موسیقی همراهند. فرزندان را با قصه‌های مختلف فرهنگ‌های مختلف آشنا کنید. مثلاً: داستان‌های آذری، عربی، هندی و غیره.

۲. اولین نقشه‌ی من از اتاق خوابم

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندمان کمک می‌کنیم که نقشه رسم کند. فرزندتان با انجام این فعالیت مفهوم مکان را درک می‌کند و متوجه می‌شود که اگر از بالا به مکانی نگاه کنیم و تصویر آن را رسم کنیم، شکل به دست آمده نقشه است. فرزند شما رابطه‌ی سه بعدی اشیاء را می‌فهمد و درک می‌کند که چگونه اشیاء در یک محل خاص قرار می‌گیرند. نقشه، محل قرار گرفتن اشیاء را نشان می‌دهد. فرزندتان با انجام این فعالیت نسبت به مکان و بعدنمایی یا ژرفانمایی^۱ آشنایی پیدا خواهد کرد.

وسایل مورد نیاز:

• مداد، مداد شمعی یا ماژیک

• کاغذ ساده یا شطرنجی

• دوربین

مدت زمان: حدود ۳۰ دقیقه

شروع

به اتاق یا محل خواب فرزندتان بروید و درباره‌ی اشیایی که می‌بینید با هم صحبت کنید. مفهوم پرسپکتیو یا ژرفانمایی را به وسیله یک شیء ساده مانند یک جعبه‌ی کوچک به او نشان دهید.

جعبه را روی میز قرار دهید و هم از بالا و هم از سطح میز به آن نگاه کنید.

روش کار

- شکل اتاقی را که فرزندان در آن می‌خوابد رسم کنید یا از او بخواهید که خودش رسم کند.
- در صورت امکان از اتاق یا محل مخصوص فرزندان عکس بگیرید. روبه‌هر دیوار بایستید و عکس بگیرید. اگر فرزند دیگری دارید که به صورت مشترک از این اتاق استفاده می‌کند، یادتان باشد که عکس او را هم بگیرید.
- بعد از اینکه عکس‌ها چاپ شد با هم به آنها نگاه کنید و بگویید که کدام عکس مال کدام دیوار است. عکس‌ها را با آنچه در واقعیت در اتاق می‌بینید مقایسه کنید.
- فرزندان می‌توانند با استفاده از این عکس‌ها جزئیاتی را به شکلی که قبلاً از اتاق او رسم کردید اضافه کنند. مفهوم چشم‌انداز هوایی را برای او توضیح دهید و به او کمک کنید که پرسپکتیو اتاق خود را از آن درک کند.
- نقشه‌ی اتاق فرزندان را روی در اتاق او یا روی تخته‌ی اعلانات نصب کنید و روی آن بنویسید: نقشه‌ی اتاق من (یا ما).

ادامه‌ی کار

اشیایی مانند قرقره، جعبه‌های کوچک، وسایل خانه، اسباب‌بازی و اشیاء سه‌بُعدی دیگر را جمع کنید و از فرزندان بخواهید که هر یک از آنها را به نمایندگی از یکی از اشیایی که در اتاق او وجود دارد، در جای صحیح خود روی نقشه‌ی اتاق قرار دهد.

گسترش فعالیت

• با فرزندتان درباره‌ی محل قرار گرفتن اسباب و اثاثیه در اتاق او صحبت کنید.

• در جمع خانوادگی بحث کنید که آیا کارآیی این اسباب و اثاثیه در محلی که قرار گرفته‌اند مناسب است. آیا جای بهتری برای قرار دادن میز تحریر یا تخت وجود دارد؟

• فرزند یا فرزندان‌تان را تشویق کنید نقشه‌ی دیگری از اتاق خود رسم کنند و تغییراتی را در آن نشان دهند که کارآیی اتاق را افزایش می‌دهد. عنوان نقشه را بگذارید: اتاق آینده‌ی من (ما) یا اتاق در دست اقدام.

۳. نقشه‌ی خانه‌ی من

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندان کمک می‌کنید که نقشه‌ی محیط زندگی خود را رسم کند.

ممکن است سیم‌های تلفن، پریزهای برق و لوله‌های آب، که لوازم خانگی به کمک آنها کار می‌کند، برای فرزند شما جالب توجه باشد. از این سه سیستم اساسی شروع کنید و به فرزندان کمک کنید که نقشه‌ی خانه یا آپارتمان‌تان را رسم کند.

وسایل مورد نیاز:

● دفتر نقاشی

● مداد

● ماژیک

مدت زمان: ۳۰-۱۵ دقیقه

شروع

با فرزندان به همه‌جای خانه سر بزنید و دنبال چیزهایی بگردید که زندگی را در خانه تسهیل می‌کند. از فرزندان بخواهید پریزهای برق، لوله‌های آب و خط‌های تلفن را به شما نشان بدهد. سراغ سیستم گرمایی، هواکش و تهویه یا خنک‌کننده بروید و درباره‌ی نحوه‌ی کار آن صحبت کنید.

روش کار

• به فرزندان یک دفتر نقاشی بدهید تا اتاق‌های خانه یا آپارتمان را در آن رسم کند.

• به او بگویید که اتاق‌ها را نام‌گذاری کند و او را در جهت یابی کمک کنید تا بتواند با رسم یک فلش جهت شمال یا با رسم یک دایره چهار جهت را روی نقشه‌ی خود مشخص کند. (به فعالیت شماره‌ی ۲۸ مراجعه کنید)

• اگر خانه‌تان بیش از یک طبقه است به فرزندان کمک کنید راهی پیدا کند که زیر زمین، طبقه‌ی همکف و طبقه‌ی بالا را نشان دهد.

ادامه‌ی کار

از یک مهندس معمار یا بنا بخواهید نقشه‌های ساختمانی خود را به فرزندان نشان دهند.

گسترش فعالیت

• از فرزندان بخواهید نقشه‌ای بکشند و جای اتاق‌ها را در آن

عوض کنند. آیا دوست داری آشپزخانه جای دیگری قرار بگیرد؟

• به بیرون از خانه بروید و دوروبر آن بگردید. فرزندان را تشویق

کنید که از بیرون ساختمان هم نقشه‌ای رسم کند.

۴. برنامه‌ریزی برای مسافرت

هدف اصلی: با این فعالیت به فرزندمان اجازه می‌دهیم در برنامه‌ریزی برای مسافرت به ما کمک کند.

وقتی فرزندتان روی نقشه به مکانی که می‌خواهید به آن سفر کنید توجه می‌کند نسبت به مکان درک خوبی پیدا می‌کند. اگر بتواند درباره‌ی مسیر تصمیم‌گیری کند، خود را در جای راننده احساس می‌کند و از سفر لذت بیشتری می‌برد. مهارت او در استفاده از نقشه با پیدا کردن مکان‌های کلیدی و دنبال کردن مسیرها افزایش می‌یابد.

وسایل مورد نیاز:

- نقشه‌ای دقیق از مکانی که می‌خواهید به آن سفر کنید.
- کاغذ، مداد و مداد شمعی.
- یک دفترچه برای هر یک از شما؛ برای ثبت گزارش‌ها.
- مدت زمان: بسته به میزان علاقه‌ی فرزندتان ۳۰-۱۵ دقیقه.

شروع

درباره‌ی سفری که می‌خواهید بروید با هم صحبت کنید. شاید می‌خواهید نزد پدر بزرگ و مادر بزرگ یا به شهر دیگری بروید. اگر چند گزینه دارید که می‌توانید از میان آنها انتخاب کنید، همه را برای فرزندتان مطرح کنید و درباره‌ی زمان حرکت، وسیله‌ی سفر و زمان رسیدن نیز با او صحبت کنید.

روش کار

● نقشه‌ی محلی را که می‌خواهید به آن سفر کنید روی زمین یا میز باز کنید و اجازه بدهید فرزندان ابتدا آن را به تنهایی مطالعه کنند سپس شما نیز مکان‌ها و مسیرهای مختلف را به او نشان بدهید. ممکن است فرزندان قبل از شما بتواند جایی را که نام برده‌اید پیدا کند.

● راهنمای نقشه را به او نشان بدهید و کمک کنید تا رودخانه‌ها، دریاچه‌ها، کوه‌ها و منابع طبیعی دیگر را پیدا کند.

● اگر با هواپیما سفر می‌کنید از فرزندان بخواهید فرودگاه مقصد را که با علامت هواپیما مشخص شده است، پیدا کند. اگر با ماشین خود سفر می‌کنید از فرزندان بخواهید نزدیک‌ترین مسیر را پیدا کند و آن را با انگشت خود یا با مداد مشخص کند.

● به فرزندان بگویید که می‌توانید برای مسیر حرکت و محل توقف‌های خود در طول راه یک راهنما تهیه کنید. سعی کنید نظرهای فرزند خود را نیز در راهنمای سفرتان دخالت دهید.

ادامه‌ی کار

● اگر فرزندان برای انتخاب مسیر پیشنهادهایی دارد، آنها را یادداشت کنید. او را تشویق کنید که درباره‌ی هر مکانی که می‌خواهید به آن سفر کنید گزارشی بنویسد و خودتان نیز همین کار را بکنید.

● وقتی به مقصد رسیدید نقشه‌هایی را تهیه کنید که محل را با جزئیات بیشتری نشان می‌دهد. شاید فرزندان به مقایسه‌ی نقشه‌های مختلف یک مکان و دیدن تفاوت‌های میان آنها علاقه

داشته باشد. بعضی از نقشه‌ها جاده‌های فرعی را نیز نشان می‌دهند و بعضی فقط جاده‌های اصلی را. بعضی از نقشه‌ها عوارض طبیعی مختلف را مشخص می‌کنند و بعضی فقط شکل کلی محل را نشان می‌دهند.

گسترش فعالیت

• وقتی از سفر خود بازگشتید دوباره گزارش‌هایتان را با هم بخوانید. مسیر خود را دوباره بررسی کنید. آیا بار دیگر نیز از همین مسیر خواهید رفت یا آن را تغییر خواهید داد؟ بهترین بخش‌های سفرتان کدام بود؟ کسل‌کننده‌ترین بخش سفرتان کدام؟ فرزندتان در چه محلی تمایل به توقفی طولانی‌تر داشت؟ از صحبت‌هایتان یادداشت‌برداری کنید و آنها را برای آینده نگه دارید. نظر فرزندتان را درباره‌ی سفر روی نوار ضبط کنید.

اگر به پیشنهاد‌های فرزندتان برای برگزاری یک سفر موفقیت‌آمیز توجه کنید او فکر خواهد کرد که واقعاً برای سفر برنامه‌ریزی کرده است و شما نیز از میزان توجه او به سفر حیرت خواهید کرد. اگر فرزندتان مفهوم علائم روی نقشه را بفهمد خودش می‌تواند شهری را برای مسافرت انتخاب کند، مثلاً می‌تواند بگوید به فلان‌جا برویم چون هم جنگل، هم دریا و هم آثار باستانی دارد.

بخش ۲

خودم و دیگران

۵. ارتباط برقرار کردن با دیگران

هدف اصلی: بررسی روش های مختلف ارتباط برقرار کردن. فرزندان با انجام این فعالیت روش های جدیدی را برای برقراری ارتباط تجربه می کنند و به اهمیت شکل های مختلف زمان پی می برد.

وسایل مورد نیاز:

• هیچی!

مدت زمان: ۱۵ دقیقه

شروع

با هم درباره ی شکل های مختلف ارتباط برقرار کردن صحبت کنید. از علائمی شروع کنید که بچه ها قبل از آموزش خواندن و نوشتن نیز آنها را تشخیص می دهند. مانند علامت ایست، علامت ایستگاه اتوبوس، چراغ های راهنمایی و علائم تجاری (مثل علامت یک فروشگاه زنجیره ای معروف).

روش کار

• با حالت های مختلف دست ها و بدن خود و با ایما و اشاره، روش انجام یک کار، یا احساس خود را به فرزندان نشان بدهید. بعد از اینکه فرزندان خالت های شما را دید، از او نیز بخواهید به همین

روش منظور خود را بفهماند و به او بگوید که این کار را پانتومیم^۱ می‌نامند. سپس از او بخواهید که منظورش را به کلام آورد.

• چند علامت از علائم افراد ناشنوا را به آنها نشان دهید.

ادامه‌ی کار

• فرزندان را با یک زبان، گویش یا لهجه‌ی^۲ دیگر آشنا کنید. اگر خودتان زبان، گویش یا لهجه‌ی دیگری را می‌دانید با کس دیگری به آن زبان صحبت کنید یا از یکی از دوستان یا اعضای فامیل خود بخواهید که چند کلمه‌ی ساده از یک زبان بیگانه را برای فرزندان بگوید. بیشتر بچه‌ها در سنین پایین زبان بیگانه را به سادگی می‌آموزند.

چطور است فرزندان را به کلاس زبان‌های خارجی بگذارید؟

• برای فرزندان نوارهایی پخش کنید که در آن به زبان دیگری صحبت می‌کنند. یا به آن زبان، گویش یا لهجه آواز یا ترانه می‌خوانند.

• با همدیگر به زبان‌های دیگر آواز یا ترانه بخوانید. به کنسرتی بروید که در آن به زبان‌های دیگر نیز آواز یا ترانه می‌خوانند. بسیاری از خوانندگان به زبان‌های محلی نیز آواز می‌خوانند.

گسترش فعالیت

• فرزندان را تشویق کنید که مجله‌ها و روزنامه‌ها را ورق بزنند و علامت‌ها و نشانه‌های تجاری‌ای را که در آن از کلام استفاده نشده

1. pantomime

۲. گونه‌ی متمایز اجتماعی و جغرافیایی از یک زبان که با مجموعه‌ی خاصی از کلمات و ساختارهای دستوری مشخص می‌شود. گویش با لهجه تفاوت آوایی دارد مثلاً گویش فارسی و لهجه‌ی اصفهانی.

است، پیدا کند. پیشنهاد کنید آنها را با قیچی جدا کند و در دفترچه‌ای بچسباند.

• برای فرزندان فرصتی را فراهم کنید که به صورت مرتب زبان‌های دیگر را بشنود. کانال‌های رادیویی یا تلویزیونی‌ای را بگیرید که به زبان‌های دیگر برنامه پخش می‌کنند.

دور و بر ما زبان‌ها، لهجه‌ها و گویش‌های گوناگونی وجود دارد. ممکن است همسایه‌ی کناری شما به زبان آذری، لهجه‌ی اصفهانی یا گویش لُری صحبت کند یا شاید سبزی‌فروش محله‌تان به لهجه‌ی محلی خود صحبت کند. با خانواده‌ی خود به شهری بروید که در آن به زبان دیگری صحبت می‌کنند و به فرزندان نشان بدهید که برای افرادی که به آن زبان صحبت می‌کنند احترام قائل هستید و برای برقرار کردن ارتباط روش‌های مختلفی وجود دارد.

منابع

کتابی درباره‌ی علائم زبان ناشنویان.
نوار و کتاب قصه به زبان غیرفارسی.

۶. سلام کردن

هدف اصلی: مردم در سراسر کره زمین به روش های مختلف به هم سلام می کنند. فرزند شما با انجام این فعالیت نسبت به حرکات بدن افراد دقت پیدا می کند و علاوه بر زبان های شفاهی به زبان بدنی نیز علاقه مند می شود.

وسایل مورد نیاز:

• هیچی!

مدت زمان: ۱۵ دقیقه.

شروع

با فرزندتان دست بدهید و به او بگویید که بسیاری از افراد هنگام سلام کردن به همدیگر دست می دهند.

روش کار

- باروش های مختلف به فرزندتان سلام کنید. کلمه ی سلام را به زبان های مختلفی که بلد هستید به زبان بیاورید و پانتومیم آن را نیز اجرا کنید.
- مانند ژاپنی هایی که به همدیگر سلام می کنند به فرزندتان تعظیم کنید.
- در کشورهای آسیایی بسیاری از مردم هنگام سلام کردن روبوسی نیز می کنند.
- در کشورهای امریکای جنوبی بسیاری از مردم همدیگر را بغل می کنند.
- در اروپا و امریکا مردم اغلب دست می دهند.

ادامه‌ی کار

سفر کردن به یک شهر یا کشور دیگر هیچ وقت برای فرزندان زود نیست. برای سفر خود هم جاهایی را انتخاب کنید که به زبان خودتان صحبت می‌کنند و هم جاهایی را که به زبان‌های دیگر. وقتی به آنجا رسیدید به فرزندان یادآوری کنید که به نحوه‌ی سلام کردن مردم دقت کند.

گسترش فعالیت

- فیلم‌های صامت را با فرزندان تماشا کنید و به حالت‌های افراد دقت کنید. فیلم‌های صامت در بسیاری از ویدیو کلوپ‌ها هست.
- هنگام پخش پیام‌های بازرگانی یا برنامه‌های تلویزیونی دیگر، صدای تلویزیون را قطع کنید و فرزندان را تشویق کنید که به حرکات افراد هنگام سلام کردن دقت کند.
- عکس افراد را با حالت‌های مختلف از مجله‌ها یا آلبوم عکس خود جمع کنید.
- با فرزندان حالت‌ها و علامت‌هایی را طراحی کنید که فقط خودتان معنی آن را بفهمید. می‌توانید در حضور دیگران یا هنگامی که می‌خواهید بدون استفاده از کلام ارتباط برقرار کنید از این حالت‌ها و علامت‌ها به عنوان علامت‌های سری استفاده کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی برقراری ارتباط (زبان مدنی)
کتاب‌هایی که در آن داستان‌ها به زبان‌های مختلف آمده است. (در ایران معمولاً کتاب دوزبان یافت می‌شود.)

بخش ۳

خانواده‌ی من

۷. ما این گونه به مدرسه می رفتیم

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندان کمک می کنید که وجه تشابه ها و تفاوت های دبستان خود را با دبستانی که شما به آن می رفتید، تشخیص دهد.

فرزندان با مقایسه ی مدرسه ی شما و مدرسه ی خودش زمان گذشته و حال را درک می کند و نگاهی نیز به بخشی از تاریخ گذشته می اندازد. او با درک این تفاوت ها و تشابه ها می فهمد که مدرسه و تحصیل در همه ی زمان ها واقعیّتی جاری بوده است.

وسایل مورد نیاز:

- کارنامه های دبستانی شما
- عکس هایی که در دبستان گرفته اید
- یادگاری های ورزشی یا یادگاری های دیگر دوران کودکی
- کاغذ
- مداد، ماژیک یا مداد شمعی
- مدت زمان: ۱۵ دقیقه

شروع

به فرزندان بگویید که وقتی هم سن و سال او بودید مدرسه چه جور جایی بود. تا جایی که می توانید به جزئیات بپردازید و بگویید که معلم محبوبتان چه کسی بود، چگونه خواندن را

آموختید، برای ناهار چه می‌خوردید و در کدام قسمت از حیاط بازی می‌کردید.

روش کار

• یکی از کارنامه‌های دبستانی، یک عکس تکی یا دسته‌جمعی در دبستان و یادگاری‌های دیگر دوران دانش‌آموزی خود را به فرزندتان نشان دهید.

• وقتی با هم به کارنامه‌تان نگاه می‌کنید برای فرزندتان توضیح بدهید که وقتی شما دبستانی بودید معلم‌ها چگونه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را ارزیابی می‌کردند و نمره‌های آنها را چگونه ثبت می‌کردند.

• در عکس‌های دسته‌جمعی لباس‌های خود و همکلاسی‌های خود را به فرزندتان نشان دهید. جزئیات لباس‌های خود و همکلاسی‌های خود را به فرزندتان نشان دهید. از او بخواهید لباس‌هایی را که اکنون می‌پوشد با لباس‌هایی که شما در گذشته و در همان سن و سال می‌پوشیدید، مقایسه کند.

• اگر اهل ورزش بودید مدال‌ها یا لوح‌های تقدیری را که دریافت کرده‌اید به او نشان بدهید. ممکن است فرزندتان با آن بازی ورزشی آشنایی نداشته باشد، آن را برای او توضیح بدهید و با بازی‌های مورد علاقه‌ی او مقایسه کنید.

ادامه‌ی کار

• برای فرزندتان تعریف کنید که چگونه خواندن را آموختید. کتاب‌های مورد علاقه‌ی خود را به او نشان بدهید. اگر یادتان می‌آید

که چرا به خواندن علاقه پیدا کردید، داستان آن‌را برای او تعریف کنید. تجربه‌های خود را با تجربه‌ی فرزندان مقایسه کنید. شاید بعضی از درس‌های کلاس اول هنوز همان درس‌های زمان شما باشد. آیا فرزندان شعرهایی را که شما آن زمان می‌خواندید امروز می‌خواند؟ آیا در برنامه‌ی کودک تلویزیون برنامه‌ای پخش می‌شود که در زمان کودکی شما نیز پخش می‌شد؟

گسترش فعالیت

- از پدر بزرگ، مادر بزرگ یا جد خود بخواهید برایتان تعریف کند که چگونه خواندن را در مکتب‌خانه یاد گرفت. آیا کتاب‌های قدیمی خود را نگه داشته است؟ آنها را به فرزندان نشان دهید.
- به ساختمان‌های مدرسه‌ی قدیمی و نوساز سر بزنید و تاریخ ساخت هر بنا را پرسید. این مدرسه‌ها را به ترتیب قدمت بررسی کنید. آیا در شهر شما مکتب‌خانه‌ی قدیمی یا حوزه‌ی علمیه قدیمی وجود دارد؟ به آنها سر بزنید تا تاریخ گذشتگان را ببینید.
- آیا درباره‌ی مدرسه و تحصیل در زمان گذشته در کتابخانه کتابی وجود دارد؟ این کتاب‌ها را ورق بزنید و به عکس‌های آنها نگاه کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی مدرسه و تحصیل در گذشته و حال.

۸. اسباب بازی های قدیمی و امروزی

هدف اصلی: با انجام این فعالیت، فرزند شما از طریق اسباب بازی ها با تاریخ آشنا می شود. فرزند شما اسباب بازی هایی دارد که بسیار مورد علاقه ی اوست و ممکن است فکر کند که بهترین اسباب بازی ها اسباب بازی های جدید است. اما ممکن است با دیدن اسباب بازی های قدیمی شما یا اسباب بازی هایی که پدر بزرگ یا مادر بزرگش از توی زیرزمین درمی آورند، نظرش برگردد.

وسایل مورد نیاز:

- اسباب بازی مورد علاقه ی فرزندتان
- اسباب بازی مورد علاقه ی دوران کودکی شما، اگر آن را نگه داشته اید
- هر اسباب بازی قدیمی دیگری که در زیرزمین یا جاهای دیگر پیدا شود.
- کاغذ
- مداد، ماژیک یا مداد شمعی
- کتاب هایی درباره ی هنرهای بومی و قومی.^۱
- ضبط صوت
- نوار ضبط صوت
- مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

درباره‌ی اسباب‌بازی مورد علاقه‌ی فرزندتان با همدیگر صحبت کنید. این اسباب‌بازی از چه نظر برای او عزیز است؟ چه کارهایی می‌تواند انجام بدهد؟ از فرزندتان بخواهید اسباب‌بازی‌های دیگری را که به نظرش جالب می‌آیند توصیف کند. برای او داستانی از زمان کودکی خود و درباره‌ی اسباب‌بازی مورد علاقه‌تان تعریف کنید.

روش کار

- ۱. یکی از اسباب‌بازی‌های دوران کودکی خود یا اسباب‌بازی‌ای شبیه آن را به فرزندتان نشان دهید.
- ۲. به او فرصت بدهید با آن بازی کند و با خصوصیات آن آشنا شود. شاید بهتر باشد خودتان به سراغ کار دیگری بروید تا فرزندتان مدتی آن را تجربه کند.
- ۳. به فرزندتان کمک کنید با مفاهیم عینی درباره‌ی زمان گذشته و حال صحبت کند.

ادامه‌ی کار

- ۴. وقتی به دیدن پدربزرگ و مادربزرگ یا جد خود رفتید از آنها بخواهید اسباب‌بازی مورد علاقه‌ی خود را به فرزندتان نشان دهند. از آنها بخواهید نحوه‌ی بازی خود را با آن اسباب‌بازی تعریف کنند و بگویند که به چه کسی تعلق داشت و چگونه آن اسباب‌بازی را به دست آورد.

- ۵. صحبت‌های او را درباره‌ی اسباب‌بازی مورد علاقه‌ی دوران کودکی‌اش و زمانی که با آن اسباب‌بازی بازی می‌کرد، ضبط کنید.

برای انجام این فعالیت ممکن است لازم باشد ساعت‌ها در انباری یا زیرزمین بگردید. وقتی اسباب‌بازی‌ای را پیدا کردید برای فرزندتان قواعد و قوانینی بگذارید تا هنگام بازی اسباب‌بازی را خراب نکند. ممکن است والدین یا پدربزرگ و مادربزرگتان با دیدن این اسباب‌بازی‌ها به یاد خاطرات رؤیایی دوران کودکی خود بیفتند و فرزندتان نیز از گوش کردن به قصه‌ی آنها لذت خواهد برد.

گسترش فعالیت

• بعد از دیدن اسباب‌بازی قدیمی پدربزرگ یا مادربزرگ یا بعد از دیدن یک اسباب‌بازی در موزه، فرزندتان که به خانه برگشت، او را تشویق کنید تا طرح یا نقاشی آنرا بکشد و درباره‌اش چیزی بنویسد. درباره‌ی تفاوت اسباب‌بازی‌های قدیمی و اسباب‌بازی‌های جدید با هم صحبت کنید. مثلاً اسباب‌بازی‌های جدید قسمت‌های متحرک بیشتری دارند و در آنها بیشتر از پلاستیک استفاده می‌شود تا از چوب و فلز.

• به کتابخانه سری بزنید و کتاب‌های هنرهای بومی و قومی و صنایع دستی را تورق کنید. آیا در آنها اسباب‌بازی قدیمی‌ای مانند آنچه فرزندتان دیده پیدا می‌شود؟

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی اسباب‌بازی‌های قدیمی یا فرهنگ قدیمی.

۹. بازی‌های قدیمی و بازی‌های امروزی

هدف اصلی: آشنا کردن بچه‌ها با بازی‌های قدیمی.
تقریباً همه‌ی بچه‌ها عاشق بازی‌اند و هنگام بازی با دوستان خود سرگرم می‌شوند و چیزهای جدید می‌آموزند.
وسایل مورد نیاز:

• بازی‌های تخته‌ای قدیمی و جدید

• ضبط صوت

• نوار ضبط صوت

شروع

با فرزندتان درباره‌ی بازی مورد علاقه‌ی او صحبت کنید. به او بگویید که وقتی هم‌سن او بودید چه بازی‌هایی را دوست داشتید و قصه‌ی این بازی‌ها را نیز برایش تعریف کنید. در گفت‌وگوی خود درباره‌ی بازی‌های کارتی، تخته‌ای و ورزشی صحبت کنید.

روش کار

• نمونه‌ای از بازی‌های دوران کودکی خود را به فرزندتان نشان دهید. اگر می‌توانید آن‌را با هم بازی کنید. بعضی از بازی‌های قدیمی با تغییر نام و تغییر شکل ظاهری هم‌چنان در بازی‌های جدید دیده می‌شود.

● بازی‌های تخته‌ای قدیمی خود را با بازی‌های جدید فرزند خود مقایسه کنید. مثلاً بازی منچ یا ماروپله و ایروپولی ممکن است تخته‌ای با طراحی جدید داشته باشد اما قواعد و قوانین بازی تغییر نکرده است. ممکن است برای فرزندان جالب باشد که طراحی روی تخته چگونه در طول سال‌ها تغییر کرده است.

ادامه‌ی کار

● با بزرگ‌ترهای فامیل بازی کنید. فرزندان را تشویق کنید که اگر درباره‌ی بازی‌های قدیمی و بازی‌های جدید سؤالی دارد آن‌را بپرسد. ممکن است پدر یا مادر شما صورت قدیمی یکی از بازی‌های تخته‌ای جدید فرزند شما را داشته باشد.

● فرزندان را تشویق کنید بازی مورد علاقه‌ی خود را برای پدر بزرگ یا مادر بزرگ یا یکی از دوستان خانوادگی‌تان معرفی کند. بازی‌های رایانه‌ای نیز شامل این بازی‌ها می‌شود.

گسترش فعالیت

● به فرزندان کمک کنید برای یکی از بازی‌های تخته‌ای خود قوانین جدیدی بسازد که هنگام بازی همه برنده شوند!

● به کتابخانه سری بزنید و تصویر نحوه‌ی بازی کردن اجداد خود را در کتاب‌ها پیدا کنید. اگر از تلویزیون برنامه‌ای در این باره پخش شد، آن‌را با فرزند خود تماشا کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی بازی‌های قدیمی یا بازی کردن در قدیم. (ورزشی و...)

۱۰. ترانه‌های قدیمی

هدف اصلی: آشنا شدن فرزندان با ترانه‌های محلی و قدیمی. فرزندان با خواندن ترانه‌های قدیمی چیزی از تاریخ می‌آموزد و با خواندن ترانه‌های محلی، چیزی از جغرافی. اگر این ترانه‌ها را با هم بخوانید ممکن است فرزندان به جمع‌آوری ترانه‌های قدیمی علاقه‌مند شود.

وسایل مورد نیاز:

• صدای شما

• نوار ضبط صوت

مدت زمان: ۱۵ دقیقه

شروع

ترانه‌های مورد علاقه‌ی فرزندان را با هم بخوانید. به فرزندان بگویید که بعضی از ترانه‌ها بسیار قدیمی‌اند و هر فرهنگ و محلی نیز ترانه‌های مخصوص به خود را دارد.

روش کار

• ترانه‌ی «ای ایران ای مرز پرگهر» را با هم بخوانید. برای فرزندان توضیح بدهید که این ترانه را روح‌الله خالقی ساخت و بنان، خواننده‌ی مشهور ایرانی آن را خوانده است.^۱ و این ترانه اکنون بخشی از فرهنگ ملی کشور ما شده است.

۱. شعر از حسین گل‌گلاب.

• ترانه‌های محلی قدیمی مختلف مانند «یک گل سایه چمن»، «بارون بارونه زمینا تر میشه» را با هم بخوانید و به او بگویید که فرهنگ مردم چگونه در ترانه‌های محلی آنها بازتاب پیدا می‌کند.

• درباره‌ی زندگی استاد بنان برای فرزندان توضیح بدهید و «الهه‌ی ناز» و «کاروان» را با هم بخوانید.

ادامه‌ی کار

• متن ترانه‌های مورد علاقه‌ی خود و فرزندان را در دفترچه‌ای بنویسید و فرزندان را تشویق کنید که صفحات آن را با نقاشی تزئین کنند.

گسترش فعالیت

• صدای خود و فرزندان را هنگام خواندن این ترانه‌ها ضبط کنید.

• ترانه‌هایی را که در دوران کودکی و نوجوانی خودتان مورد علاقه‌تان بود برای فرزندان بخوانید.

• بعضی از ترانه‌های قدیمی بازخوانی شده‌اند. به اجراهای قدیمی و جدید آنها گوش کنید و آنها را با هم مقایسه کنید.

• با استفاده از وسایل قدیمی مادر بزرگ و پدر بزرگتان مانند آینه و شمعدان‌های قدیمی و ترمه‌های قدیمی، فضایی قدیمی در یک گوشه از خانه ایجاد کنید و با پوشیدن چارقد قدیمی مادر بزرگ یا سر کردن کلاه قدیمی پدر بزرگ و به دست گرفتن عصای او ترانه‌های قدیمی را برای دیگر اعضای خانواده اجرا کنید.

منابع و نوارها

کتاب‌هایی درباره‌ی ترانه‌های محلی، ترانه‌های قدیمی و نوارهای آنها.

شد خزان

کاروان

ترانه‌های کُردی (کامکارها)

ترانه‌های لُری

ترانه‌های آذری

۱۱. تاریخ در آشپزخانه

هدف اصلی: بررسی تفاوت وسایل آشپزخانه و دیگر وسایل خانگی قدیمی با وسایل جدید.

فرزندتان از بررسی نوع قدیمی و جدید وسایل خانه لذت خواهد برد و درک خواهد کرد که چگونه به مرور زمان وسایل جدید اختراع می شود و وسایل قدیمی تغییر پیدا می کند.

وسایل مورد نیاز:

• عکس مبلمان قدیمی

• وسایلی که سال های قبل از شما در آشپزخانه استفاده می کردند، مانند هاون، چرخ گوشت دستی، چراغ سه فتیله، خیک ماست.

مدت زمان: ۶۰-۳۰ دقیقه

شروع

فرزند خود را به مغازه ی سمساری یا عتیقه فروشی ببرید تا بتواند وسایل خانگی قدیمی را ببیند. اگر در زیرزمین خانه اعضای فامیلتان نیز از این جور اسباب پیدا می شود از آنها اجازه بگیرید و به تماشای وسایلشان بروید. درباره ی لوازمی که در قدیم استفاده می شد و وسایلی که اکنون استفاده می شود با هم صحبت کنید.

روش کار

- از مادر یا مادر بزرگتان بخواهید درباره‌ی وسایلی که هنگام کودکی آنها در آشپزخانه استفاده می‌شد برای فرزندتان تعریف کنند. مانند هاون، اجاق هیزمی، آتش‌گردان. اگر به چنین وسایلی دسترسی دارید از فرزندتان دعوت کنید که با نحوه‌ی کار با آن آشنا شود.
- از فرزندتان بخواهید تصور کند که مردم قبل از دسترسی به برق چه می‌کردند. اگر دسترسی به خانه‌های قدیمی که آب‌انبار و حوض دارند، دارید آنها را به او نشان بدهید و بگویید که مردم چگونه ظرف‌های خود را با چوبک و کاه‌گل می‌شستند یا رخت‌ها را کنار حوض و در یک تشت بزرگ مسی می‌شستند و در حوض آب می‌کشیدند.
- به فرزندتان فرصت بدهید که استفاده از این وسایل را تجربه کند.

ادامه‌ی کار

در بسیاری از موزه‌ها مجموعه‌ای از مبلمان و وسایل عتیقه وجود دارد. با فرزندتان به دیدن آنها بروید و تاریخ استفاده از هر وسیله را یادداشت کنید. هنگامی که به خانه برگشتید نام هر وسیله را با تاریخ استفاده از آن روی محور زمان مشخص کنید.

گسترش فعالیت

- با بزرگان فامیل صحبت کنید. آیا آنها هم در گذشته از همین وسایل قدیمی استفاده می‌کردند؟ اجازه بگیرید که صحبت‌های آنها را درباره‌ی این وسایل ضبط کنید. آیا این وسایل را نگه داشته‌اند؟
- فرزندتان را تشویق کنید وسایل آشپزخانه‌ی قدیمی و جدید را در دفترچه‌ای رسم کند. با هم درباره‌ی وسایلی صحبت کنید که

آشپزی را ساده‌تر کرده است. آیا وسایل جدید از وسایل قدیمی پیچیده‌تر است؟

● از فرزندتان بخواهید فکر کند و وسایلی را برای استفاده در آشپزخانه در زمان آینده طراحی کند! هم‌فکری کنید و از مواردی که به ذهنتان می‌آید فهرستی تهیه کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی وسایل قدیمی در خانه.

۱۲. تجزیه و تحلیل زباله

هدف اصلی: تشخیص نوع زندگی خانوادگی خودتان به وسیله بررسی زباله‌های خانگی.

فرزندتان با انجام این فعالیت می‌آموزد که با مشاهده‌ی دقیق چیزهایی که مردم دور می‌ریزند و چیزهایی که نگه می‌دارند، درباره‌ی نحوه‌ی زندگی آنها حدس بزند.

وسایل مورد نیاز:

• زباله‌ی خانگی

• یک روزنامه

• کاغذ

• مداد، مدادشمعی یا ماژیک

• دستکش لاستیکی

مدت زمان: ۲۰ دقیقه

شروع

درباره‌ی موادی که در زباله‌ی خانگی خود می‌ریزید با فرزندتان صحبت کنید. روی سطح میز یا زمین یا کف حیاط را با روزنامه‌ی کهنه بپوشانید و سطل زباله را روی آن خالی کنید.

روش کار

• بعد از خالی کردن زباله درباره‌ی آنچه می‌بینید با همدیگر صحبت کنید. مواد داخل زباله را به گروه‌های کاغذی، فلزی، پلاستیکی، شیشه‌ای و غذایی دسته‌بندی کنید.

• محصولات کاغذی را با هم بررسی کنید تا ببینید خانواده‌ی شما دقیقاً چه موادی را بیرون می‌ریزد: کاغذ و مقوای بسته‌بندی، روزنامه، کاغذ باطله و نامه.

• هنگام بررسی زباله‌های غذایی و زباله‌های تر از دستکش استفاده کنید.

• از موادی که در زباله وجود دارد صورت‌برداری کنید. بر چه اساسی تصمیم می‌گیرید که چیزی را دور بریزید؟

ادامه‌ی کار

• با همدیگر به دیدن مراکز بازیافت بروید و کاری کنید اعضای خانواده‌تان به سرنوشت محصولات مصرف‌شده‌ی فلزی، شیشه‌ای و کاغذی علاقه‌مند شوند.

• اگر نمی‌توانید به مراکز بازیافت بروید در حیاط خانه‌ی خود یک چاله‌ی گُمپُست (کود حاصل از پوسیدن زباله‌های خانگی) درست کنید و درباره‌ی میوه‌های گندیده‌ای که در آن می‌ریزید با هم صحبت کنید.

• فرزندان را تشویق کنید که در روزنامه‌ها یا مجلات درباره‌ی محل‌های دفن زباله مقاله‌هایی پیدا کنند و در این باره تحقیق کنند. در صورت امکان به یکی از این محل‌ها بروید و کوه‌های زباله را در آنجا مشاهده کنید!

گسترش فعالیت

- با رفتن به اماکن حفّاری آثار باستانی و موزه‌هایی که در آن وسایل خانگی قدیمی به نمایش گذاشته شده است، فرزند خود را به باستان‌شناسی علاقه‌مند کنید.
- فرزندان را تشویق کنید مراحل انتقال زباله را از منزل شما به محل دفن زباله، به وسیله‌ی رسم شکل مشخص کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی بازیافت مواد و کمپست.

بخش ۴

نیازهای من

۱۳. غذا: پخت نان

هدف اصلی: بررسی انواع مختلف نان.

با انجام این فعالیت فرزند شما به اهمیت نان در رژیم غذایی مردم سراسر دنیا پی می برد. او انواع نان را می چشد و حتی می آموزد که چگونه نان بپزد.

وسایل مورد نیاز:

• نان

• دستور پخت نان های مختلف

• مواد لازم برای پخت یک نوع نان

• کتاب آشپزی

• ماژیک

• کاغذ

• کره ی جغرافیا

مدت زمان: ۹۰ دقیقه

شروع

با فرزندتان تکه ای نان بخورید و درباره ی نان مورد علاقه ی او و انواع دیگر نان هایی که می شناسید صحبت کنید. در این باره بحث کنید که مردم سراسر دنیا نان می خورند. به فرزندتان بگویید که نان یکی از اصلی ترین و قدیمی ترین غذاهاست.

روش کار

• با همدیگر صورتی از انواع نان‌های مختلف تهیه کنید. نان‌هایی مانند نان باگت فرانسوی، نان ساندویچی و نان پیتزا را نیز در فهرست خود جای دهید.

• از نان‌های گوناگون مقداری بخورید و نام هر کدام را مشخص کنید.

• نوعی نان را انتخاب کنید تا آن را با فرزندتان بپزید. با هم دستور پخت نان‌های مختلف را بخوانید و ببینید که کدام یک از مواد در همه‌ی دستورها مشترک است. (مثلاً آرد، خمیر مایه، آب)

• با هم به بقالی یا سوپرمارکت بروید و مواد مورد نیاز را تهیه کنید. بعد از بازگشت به خانه دستور پخت را دوباره بررسی کنید و اطمینان حاصل کنید که همه‌ی مواد لازم را دارید.

• از فرزندتان دعوت کنید که در کار پخت نان با شما همکاری کند و مواد را به هم اضافه کند، خمیر را ورز دهد، منتظر شود تا خمیر ور بیاید و بعد از پخت نان، آن را بچشد.

ادامه‌ی کار

• روش‌های مختلف فروش و دسته‌بندی نان را بررسی کنید. به نانوايي و فروشگاه نان فانتزی بروید و نان داغی را که از تنور بیرون می‌آید ببینید. به بسته‌بندی نان در کیسه‌های پلاستیکی و پاکت‌های کاغذی دقت کنید. از پخت و خرید نان در دوران کودکی خودتان برای فرزندتان تعریف کنید.

• از مادر یا مادر بزرگتان بخواهید برای فرزندتان تعریف کند که چگونه در زمان قدیم نان را در تنورهای خانگی می‌پختند.

• در صورت امکان به روستاهایی سر بزنید که مردم در آنها هنوز نان را در تنورهای خانگی می‌پزند.

گسترش فعالیت

• با هم دفترچه‌ای مخصوص نان درست کنید. فرزندتان را تشویق کنید عکس انواع مختلف نان را از مجله‌ها جدا کند و آنها را در دفترچه بچسباند و شکل انواع مختلف نان را نیز در دفترچه بکشد.

• با یکدیگر به کره‌ی جغرافیا نگاه کنید و کشوری را که انواع نان در آن مصرف می‌شود مشخص کنید.

• با همدیگر درباره‌ی انواع آرد مورد استفاده برای پخت نان در سراسر جهان مطالعه کنید (مثلاً آرد ذرت، آرد سبوس‌دار، آرد سفید). فرزندتان را تشویق کنید کشف کند که آرد چگونه تهیه می‌شود و مراحل تهیه‌ی آرد را از گندم دنبال کند. به او بگویید که یکی از دلایل محبوبیت نان در سراسر دنیا این است که نان گران نیست و به خوبی می‌تواند شکم‌ها را سیر و نیاز انسان‌ها را به غذا برآورده کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی نان و پخت آن.

۱۴. غذا: از درخت تا بازار

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندان کمک می‌کنید روند رشد مواد غذایی گیاهی و پخش آن‌را در میان مردم درک کنند. فرزندان در این فعالیت روی یک ماده‌ی غذایی تمرکز می‌کند و مراحل رشد و مراحل رسیدن آن‌را به میز غذای شما دنبال می‌کند. اگر با همدیگر آشپزی کنید به فرزندان کمک خواهید کرد که ارزش غذا را درک کند و هر دو نیز از این کار لذت خواهید برد.

وسایل مورد نیاز:

• سیب

• دوربین عکاسی و فیلم

• لوازم آشپزی

• کاغذ

• مداد، مداد شمعی یا ماژیک

مدت زمان: ۱-۲ ساعت

شروع

همراه فرزندان درباره‌ی چرخه‌ی رشد یکی از انواع میوه یا سبزیجاتی که به طور معمول در محل شما رشد می‌کند صحبت کنید. مثلاً سیب را انتخاب کنید و ضمن خوردن آن با هم درباره‌ی نحوه‌ی رشد و نمو سیب صحبت کنید.

روش کار

۵ با هم به یک باغ میوه بروید و در صورت امکان سیب بچینید یا سیب‌هایی را که روی درخت رشد می‌کند ببینید. اگر می‌توانید از این سیب‌ها عکس بگیرید.

۶ از صاحب باغ خواهش کنید برایتان توضیح دهد که چه کسانی سیب‌ها را از روی درختان می‌چینند.

۷ جعبه‌هایی که برای جمع‌آوری سیب از آن استفاده می‌شود و وسیله‌ی نقلیه‌ای را که جعبه‌های سیب را به بازار می‌برد به فرزندان نشان دهید.

۸ فرزندان را به میوه‌فروشی ببرید تا انواع سیب عرضه‌شده را مشاهده کند. جعبه‌های آماده‌شده‌ی سیب را ببیند که برای فروش آماده شده است.

۹ سؤال کنید که هر نوع سیب مال چه محلی است و به فرزندان کمک کنید با انواع گوناگون سیبی که در شهر شما عرضه می‌شود آشنا شود. روی نقشه محل‌های مهم رویش سیب را در کشور خود یا در سطح جهان به فرزندان نشان دهید: دماوند، شمیران، واشنگتن، ژاپن، لبنان و نیوزیلند.

ادامه‌ی کار

۱۰ پیشنهاد کنید فرزندان کتابی درست کنند، عنوان آن را از درخت تا بازار بگذارد و همه‌ی مراحل پخش سیب را در آن نشان دهد. او می‌تواند شکل‌هایی رسم کند و هر شکل را برای مشخص کردن مراحل روند، نام‌گذاری کند.

گسترش فعالیت

● مقداری سیب بخرید، آنها را پوست بکنید، هسته‌های آن را جدا کنید و سپس آن را خرد کنید و با اضافه کردن آب و شکر و پختن آنها کمپوت سیب بپزید. به یک کتاب آشپزی رجوع کنید و غذاها، مرباها، دسرها و کیک‌هایی را که می‌توان با سیب تهیه کرد ببینید. اگر در زمان کودکی یکی از آنها را بسیار دوست داشتید، آن را تهیه کنید و با فرزندتان بخورید.

● داستان رشد درخت سیب را از هسته‌ی سیب برای فرزندتان تعریف کنید.

● اگر از مراحل رسیدن سیب به بازار عکس گرفتید، فرزندتان را تشویق کنید آنها را به ترتیب زمانی در دفترچه‌ای بچسباند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی انواع درختان میوه (در فصول متفاوت).

۱۵. سرپناه یا خانه: به خانه بیندیشیم

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندان کمک می‌کنید درک کند که همه‌ی انسان‌ها نیاز دارند که در برابر تغییرات هوا از خود محافظت کنند. فرزندان با ساختن جایی که بتواند در آن گرم شود و خشک بماند نیاز انسان را به سرپناه درک می‌کند. او در این فعالیت روش‌های مختلفی را بررسی می‌کند که مردم برای محافظت از خود اتخاذ می‌کنند.

وسایل مورد نیاز:

● جعبه‌ی بزرگ

● پتو یا پارچه‌ی برزنت

● کاغذ

● ماژیک یا مدادشمعی

● دوربین عکاسی و فیلم

● کتاب‌ها و مجله‌هایی که تصاویر خانه‌های گوناگون را نشان می‌دهند.

● ضبط صوت و نوار

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

با هم درباره‌ی خانه صحبت کنید: خانه‌ی خودتان، خانه‌ی مردمان

دیگر و خانه‌ی حیوانات. از فرزندتان پرسید: «به نظر تو چرا آدم‌ها و حیوانات به محلی برای زندگی نیاز دارند؟»

روش کار

● در محله‌ی خود گشتی بزنید و به طرز زندگی مردم دقت کنید. اگر نزدیک جنگل یا فضای باز زندگی می‌کنید، به لانه‌ی حیوانات نیز دقت کنید. اگر در شهر زندگی می‌کنید به محله‌های مختلف سر بزنید تا بتوانید ساختمان‌های متفاوت را ببینید.

● فرزندتان را تشویق کنید برای خودش سرپناه بسازد. پارچه، چوب و هر وسیله‌ای را که پیشنهاد می‌کند در اختیارش قرار دهید و با او درباره‌ی وسایل ضروری زندگی صحبت کنید.

● به فرزندتان کمک کنید سرپناه را به اندازه‌ی دو نفر بسازد تا بتوانید مدتی را با هم در آن بگذرانید. اگر واقعاً می‌خواستید در آن سرپناه زندگی کنید داشتن چه امکانات دیگری ضروری بود؟

● با هم درباره‌ی آشپزی بیرون از خانه و درباره‌ی استفاده از سرپناه برای گذراندن شب بیرون از خانه یا پناه گرفتن از شرایط نامناسب جوّی صحبت کنید.

ادامه‌ی کار

● به کتابخانه سر بزنید و درباره‌ی خانه‌های مردم در دوره‌های گذشته مطالعه کنید و شکل خانه‌های آنها را ببینید. مثلاً معماری دوره‌ی قاجار یا قبل‌تر، دوره‌ی صفویه به چه صورت بوده است. سقف‌ها به چه شکلی بوده، پنجره‌ها از چه موادی ساخته می‌شده و

چه شکلی بوده است و غیره. سپس آن‌را با معماری معاصر و خانه‌های شهری و مدرن مقایسه کنید.

• فرزندان را تشویق کنید از طرز زندگی مردم در زمان حال عکس بگیرد. سعی کنید انواع خانه مانند خانه‌های دربست، آپارتمان، ویلا، چَپر، سیاه‌چادر، کلبه و چادر را ببینید. ممکن است فرزندان از شما درباره‌ی افراد بی‌خانمان یا کودکان خیابانی سؤال کنند. با هم درباره‌ی اسکان این افراد صحبت کنید.

• به فرزندان درباره‌ی سازمان‌های خیریه‌ای که برای بی‌خانمان‌ها خانه می‌سازند اطلاعاتی بدهید. (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، کمیته‌ی امداد امام خمینی (ره) و...)

• برای فرزندان از خانه‌ی دوران کودکی خود تعریف کنید. از اعضای فامیل یا دوستان نیز دعوت کنید با فرزندان درباره‌ی خانه‌های خود گفت‌وگو کنند. از آنها بخواهید مکان مورد علاقه‌ی خود را در خانه توصیف کنند. همه‌ی این صحبت‌ها را روی نوار ضبط کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی خانه.

۱۶. سرپناه یا خانه: مقایسه سرپناه‌ها

هدف اصلی: فرزندان با انجام این فعالیت درک می‌کند که انسان تنها موجود زنده‌ای نیست که به سرپناه نیاز دارد! او در این فعالیت خانه‌ی حیوانات و گیاهان را در سراسر دنیا بررسی می‌کند و آنها را با خانه‌ی انسان‌ها در مکان‌های مختلف مقایسه می‌کند. فرزندان با ساختن مدل‌های سه‌بعدی نسبت به پیچیدگی و تنوع این سرپناه‌ها درکی به دست می‌آورد.

وسایل مورد نیاز:

• تصاویر زیستگاه حیوانات و گیاهان

• گل رُس یا خمیر بازی

• تکه‌های کوچک چوب

• کارتن‌های کوچک

• پوشال

• دوربین و فیلم عکاسی

مدت زمان: ۳۰-۱۵ دقیقه

شروع

به فرزندان بگویید که زیستگاه یعنی محل رشد و زندگی یک گیاه یا حیوان. با هم فکر کنید و زیستگاه چند حیوان و گیاه را نام ببرید. مثلاً: لانه‌ی پرنده، غار خرس، بیابان برای کاکتوس و جنگل مرطوب برای خزه.

روش کار

● در جنگل، کوه یا پارک قدم بزنید و زیستگاه حیوانات و گیاهان را پیدا کنید. بدون اینکه به آن زیستگاه آسیب بزنید، مشاهده کنید که از چه چیزهایی ساخته شده است و دقیقاً چه موادی آن را مناسب آن حیوان یا گیاه کرده است.

● بعد از بازگشت به خانه درباره‌ی آنچه دیده‌اید با هم صحبت کنید. وسایلی در اختیار فرزندتان قرار دهید تا بتواند مدل کوچکی از زیستگاه یک حیوان را بسازد.

● بعد از ساختن مدل زیستگاه، نام آن را روی یک نشان کاغذی مشخص کنید و از آن عکس بگیرید.

● فرزندتان را تشویق کنید مدل زیستگاه حیوانات دیگر را نیز بسازد و همه‌ی آنها را به صورت سه بعدی و در یک جعبه‌ی بزرگ به نمایش بگذارد.

ادامه‌ی کار

● به کتابخانه سری بزنید و کتاب‌ها و مجله‌ها را ورق بزنید تا عکس یا شکل زیستگاه‌های مختلف را پیدا کنید. از آنچه دیده‌اید فهرستی تهیه کنید و از فرزندتان بپرسید که چگونه می‌تواند مدل آن را در خانه بسازد.

گسترش فعالیت

● برای زیستگاه‌های جانوری و گیاهی دو دفترچه درست کنید و فرزندتان را تشویق کنید که به انتخاب خود شکل زیستگاه‌های مختلف را در آنها رسم کند و درباره‌ی آنها بنویسد.

• به زیستگاه‌های مورد علاقه‌ی فرزندان توجه کنید و زیستگاه‌های حیواناتی مانند موش کور، پلاتی پوس و خرس قطبی را که بخشی از سال را زیر زمین می‌گذرانند، بررسی کنید. فرزندان را تشویق کنید که از نحوه‌ی حرکت این حیوانات در زیر زمین و نحوه‌ای که تونل حفر می‌کنند، شکل رسم کند.

• اگر در منطقه‌ای شهری زندگی می‌کنید ببینید که پرندگان و گیاهان چگونه با زندگی در میان تعداد زیادی انسان و ساختمان سازگار شده‌اند.

• با فرزندان برنامه‌های مستند تلویزیونی را که زیستگاه حیوانات و گیاهان را نشان می‌دهد تماشا کنید و درباره‌ی این زیستگاه‌ها با هم صحبت کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی لانه و زیستگاه حیوانات.
کتاب‌هایی درباره‌ی زیستگاه گیاهان، صحرایا، جنگل‌ها، مراتع و...

۱۷. سرپناه یا خانه: خانه‌های تاریخی

هدف اصلی: فرزندان در این فعالیت با خانه‌های قدیمی آشنا می‌شود و طرز زندگی مردم را در دوره‌های مختلف تاریخ درک می‌کند. او می‌آموزد که با مشاهده‌ی این خانه‌ها زندگی در قدیم را با زندگی خودش مقایسه کند.

وسایل مورد نیاز:

- عکس خانه‌های مختلف
- نقشه‌ی مکانی که از آن بازدید می‌کنید.
- فیلم و دوربین عکاسی
- مدت زمان: نصف روز یا هر چقدر وقت که برای بازدید از یک خانه‌ی قدیمی لازم است.

شروع

با فرزندان درباره‌ی طرز زندگی مردم در زمان‌های گذشته صحبت کنید و برای مشخص کردن تفاوت بین زندگی در گذشته و زمان حال، در صورت امکان عکس خانه‌های چوبی، سنگی و کاه‌گلی قدیمی و خانه‌های قدیمی مرمت‌شده را به او نشان دهید. اگر از خانه‌ی قدیمی اعضای فامیل خود عکس‌هایی در دست‌رس دارید، آنها را نیز به او نشان بدهید.

روش کار

- مکانی تاریخی را برای بازدید انتخاب کنید.
- قبل از رفتن، نقشه‌ی مکان را تهیه کنید و آن را به فرزندان نشان دهید و درباره‌ی نکاتی که توجه او را جلب می‌کند با هم صحبت کنید.
- درباره‌ی کسانی که در آن مکان زندگی می‌کردند برای فرزندان تعریف کنید تا برای بازدید آماده شود. گاهی می‌توانید از زندگی نامه‌ها نیز استفاده کنید، به خصوص اگر مخصوص کودکان نوشته شده باشد.
- وقتی به مکان مورد نظر رسیدید، دوباره به نقشه نگاه کنید و اجازه بدهید فرزندان تصمیم بگیرد که اول کجا بروید. برای وقتتان برنامه‌ریزی کنید و زمان‌هایی را نیز به استراحت اختصاص بدهید. دادن به موقع تنقلات و خوردن به موقع غذایی پیک‌نیکی کمک می‌کند که علاقه‌ی بچه‌ها به موضوع حفظ شود.

⚠ بچه‌های زیادی از دیدن بازارهای قدیمی لذت می‌برند. بازار قدیمی شهر کرمان، حمام تاریخی گنج‌علی‌خان و چایخانه‌ی سنتی، اماکنی جالب و دیدنی‌اند. در اغلب شهرهای کشورمان آثار باستانی و اماکنی تاریخی وجود دارد. با سازمان میراث فرهنگی تماس بگیرید و درباره‌ی اماکن تاریخی شهر خود پرس‌وجو کنید.

ادامه‌ی کار

- احتمال دارد فرزندان نسبت به یکی از جنبه‌های زندگی در این مکان علاقه‌مند شود. شما نیز کنجکاوی او را تحریک کنید و او را در این راه تشویق کنید. سؤالات او را یادداشت کنید و از راهنما یا از معلمش پرسید.

• فرزندان را تشویق کنید که از این مکان تاریخی عکس بگیرد یا کارت پستال آن را تهیه کند.

• بعد از بازگشت، به کتابخانه بروید و ببینید که آیا کتاب یا منابع دیگری درباره‌ی آن مکان تاریخی پیدا می‌کنید؟

گسترش فعالیت

• عکس‌هایی را که در مکان تاریخی گرفتید در آلبومی بگذارید و آنها را مطابق با نظر فرزندان نام‌گذاری کنید.

• درباره‌ی آن مکان دفترچه‌ای درست کنید و فرزندان را تشویق کنید که آنچه را دیده است بکشد و درباره‌ی آن بنویسد. اگر به بازدید اماکن تاریخی مختلفی رفتید، آنها را با هم مقایسه کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی اماکن تاریخی و آثار باستانی و زندگی‌نامه‌ی افراد مربوط به آنها.

۱۸. پوشش: نیاز به لباس

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندان کمک می‌کنید به اهمیت لباس و طرز دوخت آن پی ببرد و نیازهای حیاتی خود را درک کند. با درک لباس، فرزندان به جنبه‌های کاربردی لباسی که برای پوشیدن انتخاب می‌کند، علاقه‌مند می‌شود. او روش‌های متنوعی را که مردم برای پوشاندن بدن خود برمی‌گزینند، می‌بیند و اهمیت تفاوت‌های فرهنگی را درک می‌کند.

وسایل مورد نیاز:

• پارچه‌ی دوخته‌نشده یا ملحفه و حوله

• مداد، مداد شمعی یا ماژیک

• کاغذ

• لباس‌های فرزندان

• کتاب‌ها یا ژورنال‌های لباس

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

از فرزندان بخواهید تصور کنند که می‌خواهد برای زندگی به جایی مانند فضا برود که هیچ چیزی از قبل در آن وجود ندارد و تنها می‌تواند یک چمدان با خود ببرد. با هم درباره‌ی وسایلی که برای ادامه‌ی حیات ضروری است صحبت کنید.

روش کار

• از وسایلی که از نظر فرزندتان ضروری است صورت‌برداری کنید. مثلاً: غذا، لباس، سرپناه، عشق و دوستی. از خواسته‌های او نیز مانند کتاب، اسباب‌بازی و تلفن در ستونی جداگانه صورت‌برداری کنید.

• به او کمک کنید یک دست از لباس‌هایش را برای بردن به مکان جدید انتخاب کند. درباره‌ی رابطه بین آب و هوا و لباس و ضرورت هر تکه از آن لباس صحبت کنید. مثلاً بپرسید: «اگر هیچ‌وقت باران نبارد چه؟ آیا به بارانی نیاز خواهی داشت؟ اگر فقط گهگاهی باران ببارد از چه چیزی می‌توانی به جای بارانی استفاده کنی؟»

• هر کدام از شما تکه‌ای پارچه در دست بگیرید. از فرزندتان بپرسید که آیا می‌توان از آن برای پوشش خود استفاده کرد؟ پارچه را طوری دور خودتان بپیچید که مفید به نظرتان می‌رسد. چه قسمت‌هایی از بدن شما را می‌پوشاند؟ در این باره با هم صحبت کنید.

ادامه‌ی کار

• با استفاده از کش، آزمایش کنید و پارچه را به بدن خود وصل کنید. این پارچه‌ی ساده را با پیراهن، شلوار یا بلوز دوخته‌شده مقایسه کنید. مثلاً بپرسید: «خیاط چه چیزهایی اضافه کرده است؟ به نظر تو چرا دکمه یا زیپ اضافه کرده است؟»

• مواد و وسایل داخل خانه‌تان را بررسی کنید و ببینید از کدام یک از آنها می‌توانید به جای کفش استفاده کنید. روش‌های مختلف را برای وصل کردن آنها به پای خود امتحان کنید.

گسترش فعالیت

• درباره‌ی لباس‌هایی که مردم در قدیم می‌پوشیدند با هم صحبت کنید. به کتابخانه سری بزنید و ژورنال‌های قدیمی یا کتاب‌هایی را درباره‌ی طراحی لباس پیدا کنید. به پوشاک بچه‌ها و تغییراتی که در آن به وجود آمده دقت کنید.

• فرزندان را تشویق کنید درباره‌ی پوشاک بچه‌ها در گذشته و حال دفترچه‌ای درست کند.

• با کمک همدیگر لباس‌های فرزندان را بررسی کنید. برای دوختن یک پیراهن از چند تکه پارچه استفاده شده است؟ اگر خیاطی بلد هستید یک الگوی ساده را به فرزندان نشان دهید. به او بگویید که چگونه قبل از اختراع چرخ خیاطی مردم لباس‌های خود را با دست می‌دوختند.

• به مجله‌ها نگاه کنید یا خودتان عکس بگیرید و به لباس‌های جالبی که امروزه مردم می‌پوشند توجه کنید. در بعضی از فرهنگ‌ها مردم لباس‌های بسیار ساده‌ای می‌پوشند، مثلاً تکه‌ای پارچه را به طرز جالبی دور خود می‌پیچند، اینگونه لباس‌ها را به فرزند خود نشان بدهید.

۱۹. پوشش: بررسی کفش

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید که انواع کفش را دسته‌بندی کند و کاربرد آنها را درک کند. او به اهمیت پوشش برای پاها که وسیله‌ی مهمی برای حرکت مردم است، پی می‌برد و می‌بیند که کفش‌ها مدل‌های مختلفی دارند و هر شکل از کفش کاربرد متفاوتی دارد. فرزندتان با دیدن و مقایسه کردن کفش‌های دیگران و با استفاده از تخیل خود برای اختراع انواع دیگر کفش به ابزاری برای ارزیابی کفش دست می‌یابد.

وسایل مورد نیاز:

- مجموعه‌ای از انواع کفش (پوتین، کفش کتانی، ساندل، کفش کوه، دمپایی، کفش بندی، کفش سگک‌دار، کفش پاشنه‌بلند، کفش لژدار و غیره)
- عکس کفش‌های مدل قدیمی
- عکس مردم کشورهای دیگر جهان با کفشی که پوشیده‌اند و عکس مراسم خانوادگی که کفش افراد نیز در آنها دیده می‌شود.
- کاغذ
- ماژیک و مداد شمعی
- مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

با هم درباره‌ی کفشی که فرزندتان پوشیده است صحبت کنید. اگر

پابرنه است با هم در این باره صحبت کنید که چرا مردم در بسیاری از اماکن کفش می پوشند. مثلاً پرسید: «آیا واقعاً به کفش نیاز داریم یا چون از آن خوشمان می آید آن را می پوشیم؟» در خانه ی خود به «شکار کفش» بروید و انواع مختلف کفشی را که در خانه تان پیدا می شود، جمع کنید.

روش کار

• کفش هایی را که پیدا کردید، دسته بندی کنید. از فرزندتان بخواهید آنها را به روش های مختلف گروه بندی کند، مثلاً: کفش های بیرون از خانه، کفش های تابستانی، کفش های مخصوص هوای بارانی و برفی، و هر روش دیگری که به ذهنش می رسد.

• به اسمی که فرزندتان روی هر کفش می گذارد گوش کنید. از انواع مختلف آنها صورت برداری کنید. به تفاوت ها و شباهت های آنها دقت کنید.

• به فرزندتان کاغذ بدهید تا مردم را با کفش های مورد علاقه ی خود نقاشی کند. از او پرسید: «به نظر تو مردم چرا این کفش ها را می پوشند؟ آیا این کفش ها از پاهای آنها محافظت می کند؟ آیا این کفش ها قشنگ اند؟ کفش مورد علاقه ی تو کدام است؟»

ادامه ی کار

• عکس کفش های مدل قدیمی یا کفش های قدیمی ای را که در خانه نگه داشته اید، به فرزندتان نشان دهید. عکس های مراسم خانوادگی و فامیلی را با هم تماشا کنید و درباره ی کفش هایی که شرکت کنندگان پوشیده بودند با هم صحبت کنید. نظر او را درباره ی علت تغییر مدل کفش ها پرسید.

● مجله‌هایی مانند *National Geographic* را توزیع کنید و عکس مردم کشورهای دیگر را با کفش‌هایشان پیدا کنید. مردم پابرهنه را ببینید و درباره‌ی علت پابرهنگی آنها صحبت کنید. آیا به علت آب و هوا پابرهنه‌اند یا به علت فقر؟

گسترش فعالیت

- با استفاده از تخیل خود تصور کنید که ده سال یا صد سال آینده کفش‌ها چه شکلی می‌شوند. بپرسید: «به نظر تو چرا مدل کفش‌ها تغییر خواهد کرد؟»
- روی کاغذ کفش مناسبی را برای قرن ۲۱ طراحی کنید.
- از فرزندتان بخواهید تصور کند اولین کفشی که مردم می‌پوشیدند چه شکلی بود و از او بخواهید شکل آن کفش‌ها را بکشد.
- با هم به طرز ساخت کفش فکر کنید. مثلاً بپرسید: «اول کدام قسمت را درست می‌کنند؟ آیا با دست هم می‌شود کفش درست کرد؟» هر چه درباره‌ی کارخانه‌ی کفش و شیوه‌ی کار کارگران آنجا می‌دانید برای فرزندتان توضیح دهید.

بخش ۵

رشد و تغییر

۲۰. تشکیل محور زمان

هدف اصلی: فرزندان با انجام این فعالیت می‌آموزد که زمان گذشته و حال را روی محور زمان مشخص کند. او پی خواهد برد که اتفاقات روی یک خط پیوسته رخ می‌دهند. فرزندان با اندیشیدن به زندگی خود به ابزار درک گذشته و حال دست می‌یابد.

وسایل مورد نیاز:

• تقویم ماهانه‌ای که بتوانید کنار روزهای آن مطلب بنویسید.

• مداد، ماژیک یا مدادشمعی

• یک ورق کاغذ بزرگ

شروع

تقویم را به فرزندان نشان دهید و ایام هفته را مشخص کنید. کارهایی را که فرزندان در طول هفته انجام داده است کنار هر روز آن یادداشت کنید. روزهای گذشته‌ی هفته‌ی جاری چه اتفاقاتی افتاد، در روزهای آینده چه اتفاقاتی خواهد افتاد؟ برای فرزندان روزهای هفته را به صورت محور زمان^۱ نشان دهید.

روش کار

• بچه‌ها را تشویق کنید به کارهایی فکر کنند که در حال حاضر

توانایی انجام آن را دارند، و وقتی کوچک تر بودند، نمی توانستند. به او بگویید که محور زمان چگونه به ما کمک می کند وقایع را به خاطر بسپاریم. محور زمان به ما کمک می کند که زمان خود را به سرعت «بخوانیم».

● به بعضی از نقاط مشخص زندگی فرزندان فکر کنید، مثلاً اولین کلمه ای را که به زبان آورد، اولین قدمی که برداشت، اولین مسافرتی که رفت، یا اولین باری که سوار دوچرخه شد. به ترتیب وقوع درباره ی این زمان ها با او صحبت کنید. به فرزندان کاغذ بدهید تا شکل چهار واقعه را رسم کند. عنوان هریک را بنویسید و از فرزندان بخواهید آنها را به ترتیب وقوع مرتب کند.

● یک نوار کاغذی باریک و بلند را زیر این شکل ها بچسبانید و سن فرزندان را هنگام وقوع هریک از آنها روی نوار کاغذی مشخص کنید. سال تقویمی را نیز یادداشت کنید. (مثلاً: ۵ سالگی، سال ۱۳۸۱).

ادامه ی کار

● یک نفر را انتخاب کنید که فرزندان او را خوب می شناسد. از او بخواهید چند عکس به شما بدهد تا بتوانید محور زمان زندگی او را ترسیم کنید. فرزندان را تشویق کنید با او «مصاحبه» کند و عکس ها را روی محور زمان مرتب کند. فرزندان در زمان انجام این فعالیت از شنیدن قصه هایی که این شخص از زندگی خود تعریف می کند لذت خواهد برد.

● وقایعی را که در شهر شما یا در دنیا در طول یک دوره ی چند ماهه رخ می دهد انتخاب کنید و به فرزندان کمک کنید آنها را روی محور زمان تنظیم کند.

گسترش فعالیت

• عکس اعضای فامیل (در صورت امکان مادر بزرگ و پدر بزرگ و اجداد خودتان) را که ۵۰ تا ۱۰۰ سال پیش زندگی می‌کردند به فرزندتان نشان دهید. سال گرفتن هر عکس را به صورت تقریبی روی یک کارت کوچک بنویسید و فرزندتان را کمک کنید کارت‌ها را به ترتیب زمان مرتب کند و عکس مربوط به هر کدام را در بالای کارت قرار دهد.

• وقتی به عکس اجداد، پدر بزرگ و مادر بزرگ و خودتان اشاره می‌کنید، به ترتیب بگویید در زمان اجدادم، زمان پدر بزرگ و مادر بزرگم، زمان خودمان. فرزندتان را تشویق کنید قبل از چسباندن این عکس‌ها به محور زمان، آنها را چند بار به ترتیب وقوع مرتب کند.

• وقتی به مسافرت می‌روید روزانه از کارهایی که می‌کنید و چیزهایی که می‌بینید گزارش تهیه کنید. پس از بازگشت فرزندتان را تشویق کنید آنها را روی محور زمان مشخص کند.

• با استفاده از گیره‌ی لباس عکس‌هایی را که از مجلات جدا می‌کنید بر اساس نظر فرزندتان و به ترتیب وقوع آنها به بند رخت آویزان کنید. فرزندتان را تشویق کنید از قوه‌ی تخیل خود استفاده کند و دلایل خود را برای تنظیم زمان وقوع هر عکس روی محور زمان بیان کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی رشد بچه‌ها (بزرگ شدن) و اتفاقاتی که با بزرگ شدن برای آنها می‌افتد.

۲۱. تاریخ زنده

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندان کمک می‌کنید با دیدن حوادث تاریخی‌ای که رخ می‌دهد نسبت به تاریخ درک و فهم به دست آورد. فرزندان فرصت پیدا می‌کند به سخنان رهبران ملی و جهانی و نامزدهای سیاسی گوش کند و شما نیز می‌توانید حوادثی را که از نظرتان مهم است با او در میان بگذارید. او بدین ترتیب علاقه‌مند می‌شود که به وقایع جاری توجه کند و ربط آنها را به وقایع گذشته پیدا کند.

وسایل مورد نیاز:

• روزنامه و مجله

مدت زمان: ۱۵ دقیقه

شروع

مقاله‌ای را در روزنامه یا مجله انتخاب کنید که اخبار آن از نظرتان مهم است. بهتر است به جای توجه به گزارش‌های جنگی و خبر سقوط هواپیماها، به گزارش‌های انسانی و حوادث مهم عینی مانند امضای قرارداد ضد تسلیحات هسته‌ای، که انسان‌ها را به سوی صلح می‌برد، توجه کنید.

روش کار

• وقتی می‌دانید که یک سخنران ماهر می‌خواهد درباره‌ی مسئله‌ای

سیاسی سخنرانی کند، فرزندان را تشویق کنید که همراه شما بخشی از سخنرانی او را از رادیو یا تلویزیون گوش کند. ممکن است موضوع سخنرانی برای او قابل فهم نباشد اما می‌تواند بیان پراحساس سخنران را درک کند.

• فرزندان را به یک راهپیمایی و یا گردهمایی ببرید که در آن هم سخنرانی هست و هم شعار یا موسیقی. اگر نسبت به بعضی از مسائل اعتقادات محکمی دارید، آن را با فرزندان در میان بگذارید.

• یک مجله‌ی خبری را مشترک شوید و عکس افراد مهمی را که از نظر شما «در تاریخ زنده خواهند ماند»، به فرزندان نشان دهید.

ادامه‌ی کار

• فرزندان را تشویق کنید از وقایع جاری دفترچه‌ای درست کنند و مقاله و عکس‌هایی را که به مدرسه، ورزش یا مسائل دیگری که به آن علاقه دارد، مربوط می‌شود، در آن بچسباند.

• به مقاله‌هایی که درباره‌ی حفاری و اکتشافات جاری باستان‌شناسی در اماکن تاریخی نوشته می‌شود توجه کنید. مثلاً شوش دانیال در ایران، جیمز تاون در ایالت ویرجینیای امریکا، ویرانه‌های مایا در یوکاتان مکزیک و حفاری‌هایی که در یونان انجام می‌شود.

گسترش فعالیت

• با فرزندان درباره‌ی «انسان‌های بزرگ» دفترچه‌ای درست کنید. هم انسان‌های گذشته را در آن بگنجانید و هم رهبران فعلی جهان را. هم درباره‌ی دست‌آوردهای آنها صحبت کنید و هم درباره‌ی نقاط ضعفشان.

• هنگامی که با فرزندان روزنامه را ورق می‌زنید، اگر در آن به حوادث تاریخی اشاره‌ای شده است، آن را برای فرزندان بازگو کنید.

آگاه باشید که اگر اجازه بدهید فرزندان به تمام اخبار گوش کند، ممکن است به طور مثال نسبت به وقوع جنگ یا حملات هسته‌ای دچار نگرانی شود. برنامه‌های تاریخی و برنامه‌هایی را که درباره‌ی وقایع مخصوص پخش می‌شود انتخاب کنید و فرزندان را دعوت کنید که آنها را تماشا کند. هوشیار باشید برنامه‌هایی را که تصاویر ترسناک را نشان می‌دهد و در او احساس ناامنی ایجاد می‌کند، نبیند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی چهره‌های تاریخی معاصر ایران و جهان و تاریخ مصور ایران و جهان برای کودکان. (نظیر گاندی، مارتین لوتر کینگ، جمال عبدالناصر، نلسون ماندلا، فیدل کاسترو، میرزا کوچک خان، امام خمینی (ره)، دکتر مصدق، آیت الله طالقانی، دکتر شریعتی و...م)

۲۲. هنر در گذر زمان

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید نسبت به هنرمندان و سبک‌های هنری در طول تاریخ آگاهی پیدا کند. او هنر را در متن تاریخ دوره‌ای که در آن پدید آمده درک خواهد کرد و خواهد دید که کدام یک از سبک‌ها جذاب‌تر و درک کدام یک از سبک‌ها مشکل‌تر است. شما با این فعالیت اولین درس تاریخ هنر را به فرزندتان می‌دهید!

وسایل مورد نیاز:

- کارت پستال‌های آثار هنری، مانند نقاشی‌ها، مجسمه‌ها و کلاژ کاغذ
- رنگ و قلم‌مو
- مداد کتّه یا مداد طراحی
- موادی برای ساختن کلاژ، مانند چوب، پوشال و نخ
- گل رُس
- مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

به یک موزه‌ی هنری سر بزنید. به یک یا چند اثر توجه بیشتری بکنید. اجازه بدهید فرزندتان مسیر را در طول بازدید تعیین کند. کارت پستال آثار هنری هنرمندان مختلف را در طول دوره‌ای خاص، از موزه تهیه کنید.

روش کار

● با هم درباره‌ی بازدیدتان از موزه و درباره‌ی آثاری که مورد علاقه‌ی فرزندتان بود صحبت کنید.

● کارت‌پستال‌ها را جلویتان بگذارید و تک‌تک درباره‌ی آنها صحبت کنید. آنها را به ترتیب زمان خلق اثر مرتب کنید. درباره‌ی عنوان هر اثر با هم صحبت کنید و از فرزندتان پرسید که به نظر او چرا هنرمند چنین عنوانی را برای اثر خود برگزیده است. ممکن است فرزندتان بعد از دیدن «لبخند ژوکوند» لئوناردو داوینچی یا بعد از دیدن پیکرتراشی‌های میکل‌آنژ، بخواهد درباره‌ی این هنرمندان مطالب بیشتری بداند.

● درباره‌ی قاره و کشوری که اثر هنری در آن خلق شده است برای فرزندتان چیزهایی بگویید. مثلاً ممکن است مجسمه‌ای چوبی نظر فرزند شما را جلب کند که در مالی در غرب آفریقا تراشیده شده است.

ادامه‌ی کار

● به فرزندتان پیشنهاد کنید دفترچه‌ای درست کند و کارت‌پستال‌های آثار هنری را در آن بچسباند. به او کمک کنید آنها را به طور تقریبی به ترتیب زمان خلق مرتب کند و با درج نام کشور مربوطه و تاریخ خلق اثر، روی محور زمان قرار دهد.

گسترش فعالیت

● فرزندتان را تشویق کنید تلاش کند یک اثر هنری خلق کند. مقداری رنگ، مواد و لوازم کلاژ یا گِل رُس در اختیار او قرار بدهید

تا هنرمندی شود در کارگاه خود. اثر هنری او را نگه دارید، یا از آن عکس بگیرید.

 کتاب‌های مصوّر بچه‌ها منابع هنری خوبی‌اند. فرزندتان را تشویق کنید تصاویر همه‌ی کتاب‌هایی را که توسط یک تصویرگر خاص خلق شده است، بررسی کند و بدین ترتیب سبک او را بشناسد.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی هنر برای کودکان، یا درباره‌ی هنرمندان.

۲۳. جمع آوری سکه

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندان کمک می‌کنید تاریخ پول را درک کند. او با بررسی روش‌های قدیمی معامله کردن و با بررسی تغییرات پول در طول زمان، درباره‌ی تاریخ پول چیزهایی می‌آموزد.

وسایل مورد نیاز:

- تعدادی مهره‌ی ریز
- مجموعه‌ای از سکه‌های قدیمی و جدید ایرانی
- مجموعه‌ای از سکه‌های کشورهای دیگر
- مدت زمان: ۳۰-۱۵ دقیقه

شروع

از فرزندان بخواهید تصور کنند که مردم قبل از اختراع پول چگونه معامله می‌کردند و برایش توضیح بدهید که برخی از ملل هنگام معامله و تجارت از مهره‌های تجاری استفاده می‌کردند. به او یک سری مهره بدهید و بگذارید با آنها بازی کند تا برای معامله و تبادل، یک نظام بسازد.

روش کار

- مجموعه‌ای از سکه‌های مختلف را در اختیار فرزندان قرار دهید

تا آنها را بررسی کند و علائم خاص یا طرح چهره‌ی افراد خاص را روی آنها پیدا کند.

• با همدیگر تاریخ روی سکه‌ها را بخوانید و آنها را به ترتیب زمان مرتب کنید. درباره‌ی حوادث تاریخی دوره‌ی ضرب هر سکه برای فرزندان تعریف کنید و از تاریخ ثبت‌شده روی سکه‌ها صورت‌برداری کنید.

• اگر روی سکه‌ها طرح چهره‌ی کسی ضرب شده است، برای فرزندان هر چه درباره‌ی او می‌دانید، تعریف کنید.

• از فرزندان بخواهید سکه‌های خارجی را با سکه‌های ایرانی مقایسه کند و تفاوت‌ها و شباهت‌های آنها را پیدا کند. نوشته‌های روی هر سکه را بخوانید و سعی کنید ارزش سکه‌های خارجی را تخمین بزنید.

ادامه‌ی کار

• به فرزندان بگویید که علمی به نام سکه‌شناسی^۱ وجود دارد که به شناخت سکه‌ها مربوط می‌شود. اگر در میان دوستان یا اعضای فامیلان کسی هست که کلکسیون سکه داشته باشد، فرزندان را با او آشنا کنید یا او را برای بازدید به موزه‌ای ببرید که کلکسیون سکه دارد.

گسترش فعالیت

• فرزندان را تشویق کنید یک بنگاه تجاری تشکیل دهد و روی اقلام تجاری خود قیمت بگذارد.

• به او یک دخل پُر از سکه بدهید و ببینید که چگونه مغازه‌ی خود را می‌گرداند. با استفاده از جعبه و کارتن فضایی مانند فضای مغازه درست کنید.

• به فرزندان پیشنهاد کنید روی سکه‌های مورد علاقه‌ی خود یک ورقه کاغذ نازک بگذارد و روی آن را با مداد شمعی بکشد تا طرح آن سکه‌ها چاپ شود.

حمام گنج‌علی‌خان در کرمان که جزو آثار باستانی است و تبدیل به موزه شده است. در جنب آن موزه سکه وجود دارد که سکه‌های رایج در قرن‌های گذشته به نمایش گذاشته شده‌اند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی سکه، پول و تاریخ پول برای بچه‌ها.

۲۴. رأی گیری

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندان کمک می کنید اهمیت رأی گیری را درک کند. هنگامی که شما رأی می دهید، او نیز به مسائل پشت پرده ی رأی گیری علاقه مند می شود. حق رأی دادن یکی از حقوق اساسی هر انسان است. شما با آشنا کردن فرزند خود با رأی گیری، به او یک درس اجتماعی مهم می دهید.

وسایل مورد نیاز:

• کاغذ

• مداد، مداد شمعی یا ماژیک

مدت زمان: ۲۰ دقیقه

شروع

برای آشنا کردن فرزندان با رأی گیری، برای انجام یک فعالیت خانوادگی یا صرف یک غذای مخصوص، از اعضای خانواده رأی بگیرید. بگویید که هر کسی فقط حق دارد یک رأی بدهد و هر گزینه ای که بیشترین رأی را بیاورد برگزیده می شود. ممکن است دو گزینه رأی برابر بیاورند، برای حل این مشکل چاره ای بیندیشید.

روش کار

• برای اینکه مسئله ی رأی گیری را تا حدی جدی تر کنید یک روز

خاص را به عنوان «روز رأی‌گیری برای غذا» اعلام کنید. از فرزندان بپرسید چه غذایی را پیشنهاد می‌کند، سپس از او بخواهید پیشنهاد خود را طرح و تلاش کند که دیگران را برای رأی دادن به پیشنهاد خود، متقاعد سازد.

• روشی برای رأی‌گیری انتخاب کنید. مثلاً می‌توانید رأی خود را داخل یک جعبه بیاندازید، نی بکشید^۱ یا شیر و خط بیاندازید.

ادامه‌ی کار

• هنگام برگزاری انتخابات بعدی، فرزند خود را همراه خود ببرید تا داخل حوزه‌ی اخذ رأی بیاید و روند رأی‌گیری را ببیند.

• وقتی به خانه بازگشتید فرزندان را تشویق کنید مراحل را که در روند رأی‌گیری دیده توسط رسم شکل مشخص کند. به او یادآوری کنید که قبل از رأی دادن ابتدا ثبت نام کردید.

گسترش فعالیت

برای انتخاب یک گزینه چه راه‌های دیگری وجود دارد؟

• می‌توانید برای موافقت با کاری دست خود را بلند کنید.

• می‌توانید «سنگ، کاغذ، قیچی» بازی کنید. در این بازی هر یک از شرکت‌کنندگان انتخاب می‌کند که سنگ، کاغذ یا قیچی باشد و سپس دست‌های خود را همزمان جلو می‌آورند. قانون بازی این است که قیچی کاغذ را می‌برد. کاغذ سنگ را می‌پوشاند و سنگ قیچی را می‌شکند.

۱. به تعداد نفرات رأی‌دهنده چند نی آماده کنید. یکی از نی‌ها باید کمی کوتاه‌تر از بقیه باشد. آنها را دسته کنید تا هر کسی یکی را انتخاب کند. رأی کسی اجرا می‌شود که کوتاه‌ترین را بکشد.

- همه می‌توانند بعد از پیشنهاد یک موضوع بلی یا خیر بگویند.
- هریک از اعضای خانواده می‌تواند نام خود را روی یک برگه کاغذ بنویسد. سپس همه‌ی برگه‌ها را داخل یک جعبه بریزید تا فرزندان یکی از آنها را بیرون بیاورد. همه‌ی اعضای خانواده باید پیشنهاد کسی را بپذیرند که نامش از جعبه بیرون آمد.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی انتخابات و رأی‌گیری (داستان، غیرداستان).

۲۵. درست کردن یک کپسول زمان

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان اجازه می‌دهید بخشی از تاریخ را حفظ کند. به او بگویید که می‌تواند با حفظ چند شیء حائز اهمیت از زمان حال، برای مردم آینده از زندگی خود در این زمان، تعریف کند. شاید این فکر برای فرزندتان اعجاب‌انگیز باشد.

وسایل مورد نیاز:

- یک جعبه‌ی دردار فلزی یا مقوایی یا یک دبه‌ی پلاستیکی دردار
- اشیاء کوچکی که برای فرزندتان مهم است و در جعبه جا می‌شود. مثلاً: عکس، اسباب‌بازی‌های کوچک، دیسک‌های کامپیوتری، گل سر یا سنجاق مورد علاقه‌ی او
- کاغذ

• مداد، مدادشمعی یا ماژیک

مدت زمان: ۶۰ دقیقه

شروع

درباره‌ی اینکه چگونه می‌توانیم با مردمان آینده درباره‌ی زمان حال صحبت کنیم. با فرزندتان گفت‌وگو کنید. درباره‌ی نقش موزه‌ها، کتاب‌ها و فیلم‌ها که می‌توانند بیانگر زمان ما باشند بحث کنید.

روش کار

• با هم فکر کنید و از اشیایی که می‌توانید داخل کپسول زمان بگذارید صورت‌برداری کنید.

• فرزندان را تشویق کنید که یک کپسول زمان طراحی کند و آن را مطابق با سلیقه‌ی خود تزیین کند. شاید بخواهد قبل از اجرای طرح خود ابتدا آن را روی کاغذ طراحی کند. هر جا که لازم شد او را کمک کنید.

• اشیاء را در کپسول زمان قرار دهید و برای پنهان کردن یا دفن کردن آن جایی انتخاب کنید. مثلاً: انباری، کمد یا (اگر وضعیت آب و هوا یا دوام کپسول اجازه می‌دهد) بیرون از خانه.

• کپسول زمان را پنهان یا دفن کنید. اگر تقویم پنج، ده یا بیست‌ساله دارید، زمانی را در آینده مشخص کنید تا کپسول زمان را با فرزندان در بیاورید و داخل آن را بررسی کنید.

ادامه‌ی کار

• فرزندان را تشویق کنید تا تصویرهای خود را از آینده بکشند و دفترچه‌ای در این باره درست کنند.

گسترش فعالیت

• علاقه‌ی فرزندان را به باستان‌شناسی جلب کنید و به او بگویید که با حفاری در اماکن باستانی درباره‌ی زندگی مردم در گذشته‌های دور می‌آموزیم و می‌فهمیم که چه چیزهایی برای آنها مهم بود. به او بگویید همان‌طور که ما حفاری می‌کنیم تا اشیاء سرامیکی و دیگر لوازم خانگی باستانی را پیدا کنیم، می‌توانیم برخی از اشیاء امروزی

خود را درون یک کپسول زمان بگذاریم تا کسی آن را در آینده پیدا کند. بدین ترتیب فرزندان به باستان‌شناسی نیز علاقه‌مند می‌شود. • با دیگران نیز صحبت کنید و نظر آنها را درباره‌ی اشیای مهمی که باید در کپسول زمان گذاشت، پرسید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی کپسول زمان، حقاری، باستان‌شناسی و...

۲۶. بازگشت به آینده

هدف اصلی: با انجام این فعالیت، فرزند خود را با زمان آینده و گذشته آشنا می‌کنید. ممکن است فرزندان به آینده فکر نکرده باشد. به او می‌توانید بگویید که وقتی بچه بودید، از آینده چه تصویری داشتید و این تصور تا چه حدی به واقعیت تبدیل شده است. فرزند شما نیز می‌تواند تصورات خود را از آینده بیان کند.

وسایل مورد نیاز:

● قدرت تخیل و حافظه‌تان

● مداد، ماژیک یا مداد شمعی

● کاغذ

مدت زمان: ۱۵ دقیقه

شروع

به فرزندان بگویید که وقتی هم‌سن و سال او بودید درباره‌ی آینده چه تصویری داشتید و در تصور شما چه وسایلی اختراع می‌شد؟ کدام یک از اختراعات به ذهن شما خطوط نکرده بود؟ در صورت امکان از والدین یا از مادر بزرگ یا پدر بزرگتان بخواهید درباره‌ی تصویری که هنگام کودکی از زمان آینده داشت، برای فرزندان تعریف کند. آیا می‌تواند اولین پرواز را با هواپیما به خاطر بیاورد؟

روش کار

• به فرزندتان بگویید مردم از چه جهاتی با مردم زمان کودکی شما شبیه‌اند. برای او توضیح بدهید که گذشته گاهی از اوقات تکرار می‌شود. برای او از اتفاقاتی که به طور مرتب تکرار می‌شوند، مثال بزنید. برایش یادآوری کنید که مردم، جنگ جهانی اول را «جنگِ پایان‌بخش جنگ‌ها» می‌نامیدند اما باز هم جنگ‌ها واقع می‌شوند. زمانی مردم فکر می‌کردند که می‌توانند در آینده برای مسافرت سری به کره‌ی ماه بزنند اما زمان آن هنوز فرانسیده است.

• محور زمان را رسم کنید و گذشته، حال و آینده را روی آن رسم کنید تا فرزندتان این مفاهیم را بهتر درک کند.

• فرزندتان را تشویق کنید به آنچه ممکن است در آینده رخ بدهد، فکر کند. چند موضوع را درباره‌ی آینده تعیین کنید و نظرهای او را درباره‌ی این موضوع‌ها یادداشت کنید، مثلاً: رفت و آمد در آینده، اطلاع‌رسانی در آینده، غذاهای جدیدی که در آینده کشف خواهد شد، روش حل مشکلات و دستیابی به صلح و وسایل خانگی جدید که در آینده کشف خواهد شد.

• به فرزندتان پیشنهاد کنید تصاویر ذهنی خود را رسم کند و آنها را در دفترچه‌ای که «آینده» نامیده‌اید، بگذارید. هر چند سال یک‌بار دفترچه را در بیاورید و آن را مرور کنید.

ادامه‌ی کار

• مردم در نمایشگاه جهانی ۱۹۳۹ درباره‌ی آینده پیش‌بینی کردند، درباره‌ی این موضوع تحقیق کنید و اطلاعاتی به دست آورید. با

فرزندتان صحبت کنید و ببینید که پیش‌بینی‌های مردم تا چه حد به واقعیت نزدیک بوده است.

• یک فیلم علمی تخیلی قدیمی را با فرزندتان تماشا کنید و ببینید آینده را چگونه به تصویر کشیده است.

• فرزندتان را تشویق کنید وسیله‌ای را برای استفاده در آینده اختراع کند. وسایلی در اختیارش قرار دهید و خودتان نیز برایش وقت بگذارید تا بتواند وسیله را بسازد.

گسترش فعالیت

• مجله‌های علمی را با فرزندتان تورق کنید و مقاله‌هایی که درباره‌ی علم پزشکی در آینده نوشته شده را با هم بخوانید. با هم تصویر دستگاه‌هایی که اختراع شده است را تماشا کنید.

• اگر در روزنامه مقاله‌ای درباره‌ی دستگاه‌هایی می‌بینید که دانشمندان در حال طراحی آنها هستند، این مقاله‌ها را بخوانید و با فرزندتان در این باره صحبت کنید. به نظر شما کدام یک از این دستگاه‌ها در آینده وجود خواهد داشت؟

• اگر نسبت به اتفاقاتی که قرار است در آینده رخ بدهد خوشحال هستید. این احساس خود را ابراز کنید و تنها به گفتن اینکه زندگی در گذشته بهتر بود، بسنده نکنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی آینده، کامپیوتر، اختراعات، فن آوری و...

۲۷. حقایق اعجاب انگیز

هدف اصلی: با انجام این فعالیت فرزندان را تشویق می‌کنید تا پیدایش راه حل مسائل امروزی را در گذشته جستجو کند. فرزندان از دیدن اینکه مردمان باستانی چقدر می‌فهمیدند متعجب خواهد شد. اگر از گوشه و کنار درباره‌ی تاریخ به او اطلاعات جالبی بدهید تا آن را گردآوری کند، به تاریخ علاقه‌مند خواهد شد.

وسایل مورد نیاز:

• کاغذ

• مداد، مداد شمعی یا ماژیک

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

یک حقیقت تاریخی اعجاب انگیز را برای فرزندان نقل کنید، مثلاً بگویید که هزاران سال پیش مردمان مینویی^۱ در جزیره‌ی کِرت از توالست استفاده می‌کردند.

روش کار

• فرزندان را تشویق کنید دفترچه‌ای درست کند و حقایق اعجاب انگیز را درباره‌ی مردمان گذشته در آن ثبت کند.

● فرزندان را کمک کنید درباره‌ی زندگی مشاهیر اطلاعاتی کسب کند. علت شهرت آنها را جستجو کنید و بررسی کنید که کدام یک از کارهای آنها از نظر مردمان امروزی قابل تحسین است. درباره‌ی دوره‌ی تاریخی این افراد مطالعه کنید.

ادامه‌ی کار

● فرزندان را تشویق کنید تصور کنند که خودش آن شخص است. لباس‌های قدیمی متعلق به آن دوره را تن فرزندان کنید و صحنه را طوری بسازید که می‌خواهید زندگی او را به صورت یک نمایش یا فیلم درآورید.

گسترش فعالیت

● به موزه یا کتابخانه‌ای بروید تا بتوانید درباره‌ی شخص مورد نظر فرزندان یا درباره‌ی دوره‌ی تاریخی او اطلاعاتی به دست آورید. اگر خانه یا زادگاه آن شخص مشهور در نزدیکی‌های شماست، قرار بگذارید که از آن بازدید کنید.

● مسائل امروزی را با مشکلات روزگار آن شخص مقایسه کنید. اگر درباره‌ی مسئله‌ی خاصی از زندگی آن شخص اختلاف نظر وجود دارد، موضوع را با فرزندان مطرح کنید و او را تشویق کنید که رابطه‌ی این اختلاف نظر را با وضعیت روز پیدا کند و در این باره بحث کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی ابن‌سینا، زکریای رازی، تمدن‌های قدیمی ایران، مصر، هند و...

بخش ۶

**بیرون از خانه،
رفتن از جایی به جای دیگر**

۲۸. استفاده از قطب‌نما

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزند خود کمک می‌کنید جهت‌های جغرافیایی را روی نقشه تشخیص دهد و از قطب‌نما استفاده کند. ممکن است فرزندان اهل پیاده‌روی در طبیعت باشند اما گم شدن در جنگل یا کوه را تاکنون تجربه نکرده باشد. او می‌تواند با استفاده از ابزاری به نام قطب‌نما، و با داشتن چهار جهت جغرافیایی، درباره‌ی کره‌ی زمین دانش کسب کند و به ترس خود از گم شدن غلبه کند.

وسایل مورد نیاز:

● قطب‌نما

● نقشه‌ی ایران یا استانی که در آن زندگی می‌کنید

● مقوا

● ماژیک یا مداد شمعی

مدت زمان: ۳۰-۱۵ دقیقه

شروع

نقشه را باز کنید و چهار جهت را روی آن نشان دهید. روی بعضی از نقشه‌ها هر چهار جهت، یعنی شمال، جنوب، مشرق و مغرب مشخص شده است اما روی بعضی فقط یک فلش وجود دارد که جهت شمال را نشان می‌دهد.

روش کار

• به فرزندتان بگویید که سایه‌ی ما می‌تواند ما را در جهت‌یابی کمک کند. هنگام ظهر از او بخواهید که پشت به خورشید بایستد و به او نشان بدهید که سایه‌اش جهت شمال را مشخص می‌کند. وقتی پشت او به جنوب باشد، غرب سمت چپ و شرق سمت راست او خواهد بود.

• به فرزندتان یک قطب‌نما نشان بدهید و به او توضیح بدهید که قطب‌نما ابزاری است که به جهت‌یابی کمک می‌کند. با هم به پارکی که وسایل بازی دارد سر بزنید. از فرزندتان بخواهید با استفاده از قطب‌نما بگوید که تاب و سُرُسره و وسایل بازی دیگر رو به چه جهتی قرار گرفته‌اند.

ادامه‌ی کار

• آیا می‌توانید فرزندتان را در کلاس جهت‌یابی ثبت نام کنید تا بتواند راه خود را با استفاده از نقشه و قطب‌نما در طبیعت پیدا کند؟

• دفعه‌ی بعد که به پیاده‌روی یا کوه‌نوردی رفتید، قطب‌نمای خود را نیز ببرید.

گسترش فعالیت

• فرزندتان را تشویق کنید یک قطب‌نمای تزئینی درست کند. چهار جهت جغرافیایی را با نوشتن E، S، N و W روی یک مقوای دایره‌ای شکل مشخص کنید و یک فلش مقوایی را به مرکز دایره وصل کنید و جهت آن را به سمت شمال تنظیم کنید.

• با استفاده از اطلس جغرافیا، نقشه‌ی ایران را بکشید و فرزندتان را

تشویق کنید نام استان‌ها، رودخانه‌ها، رشته کوه‌ها و ... را که می‌داند روی نقشه بنویسد و چهار جهت را نیز روی آن مشخص کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی نقشه و استفاده از آن و جهت‌های جغرافیایی برای بچه‌ها.

۲۹. مشاهده‌ی وسایل نقلیه

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید به اشکال مختلف وسایل نقلیه دقت کند. او متوجه روش‌های مختلف جابه‌جایی افراد خواهد شد و خواهد توانست وسایل نقلیه را طبقه‌بندی کند. این فعالیت کلید درک روابط سه‌بعدی و حرکت به سوی درک دنیاست. بچه‌ها با درک این نکته که مردم همیشه اتومبیل نداشتند، درکی نیز از تاریخ به دست می‌آورند.

وسایل مورد نیاز:

• یک اتومبیل اسباب‌بازی

مدت زمان: ۱۵ دقیقه

شروع

با یک اتومبیل اسباب‌بازی، بازی کنید و آن را بررسی کنید. از فرزندتان بپرسید: «به نظر تو مردم همیشه اتومبیل داشته‌اند؟ در گذشته چگونه وسایل خود را حرکت می‌دادند؟» به او بگویید که چرخ سال‌های سال است که اختراع شده است اما اتومبیل تنها صد سال است که ساخته شده است.

روش کار

• با فرزندتان صحبت کنید و بگویید که چگونه با حرکت دادن

اعضای بدن خود جابه‌جا می‌شود. از او بخواهید قسمت‌های مختلف اتومبیل اسباب‌بازی را توصیف کند.

• با فرزندتان در درون خانه گشتی بزنید و همه‌ی روش‌هایی را که او برای جابه‌جایی استفاده کرده است، پیدا کنید. ابتدا به وسایل ساده توجه کنید. سه‌چرخه و گاری دوران خردسالی‌اش را فراموش نکنید. آیا از اسکیت‌برد یا کفش اسکیت نیز استفاده کرده است؟ از این وسایل یک فهرست تهیه کنید.

• به بیرون از خانه سری بزنید و وسایل نقلیه مانند اتومبیل سواری، جیپ، وانت و لودر را ببینید و همه را به فهرست خود اضافه کنید.

• هنگام جابه‌جایی در سطح شهر یا کشور به کامیون‌ها، قطارها، متروها، اتوبوس‌ها و اشکال دیگر وسایل نقلیه‌ی عمومی نیز دقت کنید. فهرست شما بدین ترتیب بلندتر می‌شود.

• از اشکال مختلف وسایل نقلیه یک روزنامه دیواری تهیه کنید. از اقلامی که صورت‌برداری کردید استفاده کنید و از فرزندتان بخواهید شکل آنها را رسم کند.

ادامه‌ی کار

• با فرزندتان بازی کنید: شما دو نفر صدای یک وسیله‌ی نقلیه را در بیاورید و از افراد دیگری که در اتاق حضور دارند بخواهید نام آن وسیله را حدس بزنند.

گسترش فعالیت

• به نوبت حالت وسایل نقلیه‌ی مختلفی را که به ذهن فرزندتان می‌آید، به صورت پانتومیم اجرا کنید. با حرکت دادن به بدن و

دست‌های خود این حرکات نمایشی بدون صدا را اجرا کنید.
اعضای دیگر خانواده نیز از دیدن نمایش شما و حدس زدن شکل
وسیله‌ی نقلیه لذت خواهند برد.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی جابه‌جایی، وسایل نقلیه، قطار و... برای بچه‌ها.

۳۰. پل سازی

هدف اصلی: با انجام این فعالیت فرزند خود را با این مفهوم آشنا می‌کنید که پُل‌ها در طول تاریخ بشری مسیر عبور را کوتاه کرده‌اند. فرزندتان با دیدن پل‌ها، چه در شهر خودتان و چه در طول سفر، مهارت‌های مشاهده را می‌آموزد و با مقایسه‌ی مصالح ساختمانی امروزی و دیروزی بر مهارت‌های ذهنی خود می‌افزاید. او با طبقه‌بندی انواع مختلف پل بر اساس دوره‌ی تاریخی آنها به دایره‌ی لغات خود نیز خواهد افزود.

وسایل مورد نیاز:

- یک شاخه درخت بزرگ یا یک تکه الوار
 - کاغذ
 - ماژیک و مداد
 - دوربین و فیلم عکاسی
 - گل رس و خلال دندان
 - اختیاری: مکعب‌های چوبی و مجموعه ریل و قطار اسباب‌بازی
- مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

شاخه یا الوار را بیرون از خانه و بین دو تکیه‌گاه سوار کنید و از فرزندتان بخواهید از روی آن بگذرد. از او بخواهید کاری را که انجام داد توصیف کند. احتمالاً به‌طور طبیعی در گفت‌وگوی خود از واژه‌ی "پل" استفاده خواهد کرد.

روش کار

• درباره‌ی پل‌هایی که فرزندان دیده است با هم صحبت کنید. واژگان جدید را در اختیار او قرار بدهید. مثلاً بگویید قسمتی از پل که از روی آن عبور می‌کنیم "عرشه" پل نام دارد.

• در صورت امکان با فرزندان در جنگل یا کوه پیاده‌روی کنید و یک جویبار پیدا کنید. برای عبور از آن از یک تنه‌ی درخت به عنوان پل استفاده کنید. از فرزندان بپرسید که پل‌ها چه فایده‌ای دارند.

• قبل از اختراع پل مردم چه می‌کردند؟ در این باره با فرزند خود گفت‌وگو کنید. به نقشه نگاه کنید و قسمت‌هایی از زمین را که توسط پل به هم وصل شده است نشان دهید.

• در صورت امکان از پُل وِرسک (فیروزکوه) بازدید کنید. به قطعات فولادی که قوس‌ها را تشکیل می‌دهد دقت کنید.

• به پل‌های عابر پیاده که در بزرگ‌راه‌ها و خیابان‌های شلوغ نصب شده است دقت کنید. این پل‌ها برای مردم چه فایده‌ای دارد؟ با فرزندان در این باره گفت‌وگو کنید.

• در بعضی از مناطق جهان پل‌های متحرک وجود دارد تا قایق‌ها یا کشتی‌هایی که ارتفاع زیادی دارند بتوانند از زیر آنها عبور کنند. در قرون وسطی در اروپا، دور قلعه‌ها را خندق می‌کنند و آن‌را از آب پر می‌کردند، سپس با استفاده از پل متحرک از ورود دشمنان به قلعه جلوگیری می‌کردند. عکس این پل‌ها و قلعه‌ها را پیدا کنید و با فرزندان تماشا کنید.

• به فرزندان گِلِ رُس و خلال دندان بدهید و او را تشویق کنید پل و قلعه و خندق بسازد.

ادامه‌ی کار

- از انواع پل‌هایی که وجود دارد صورت‌برداری کنید، مثلاً، پل عابر پیاده، پل‌های سرپوشیده، بزرگراه‌های هوایی، پل‌های معلق و پل‌های ماشین‌رویی که روی خیابان‌ها زده می‌شود.
- با فرزندتان درباره‌ی پل‌ها یک دفترچه درست کنید و از او بخواهید شکل پل‌هایی را که در طول یک سفر یا در طول یک زمان می‌بیند، در آن رسم کند.

گسترش فعالیت

- فرزندتان را تشویق کنید هنگام بازی با قطار و ریل‌های اسباب‌بازی و آجرهای بازی خود، از قوه‌ی تخیل خود استفاده کند و پل بسازد. بسیاری از این اسباب‌بازی‌ها شامل قطعاتی برای ساختن پل عابر و ماشین‌رواند.
- به مصالح پل‌سازی، مانند سنگ، سیمان و فولاد دقت کنید. پل‌هایی را که می‌بینید بر اساس مصالحی که در آنها به کار رفته است دسته‌بندی کنید. در چه زمانی از هریک از این مصالح استفاده می‌شده است؟
- در طول یک سال از پل‌هایی که می‌بینید عکس بگیرید و یک آلبوم عکس پل تشکیل دهید. از فرزندتان بخواهید عکس‌ها را در آلبوم تنظیم کند و جالب‌ترین پل را توصیف کند. تاریخ تقریبی ساخت هر پل را زیر آن یادداشت کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی پل برای بچه‌ها.

بخش ۷

تاریخ محله

۳۱. بررسی محله

هدف اصلی: با انجام این فعالیت فرزند خود را با تاریخ و جغرافیای محله‌ی خود آشنا می‌کنید. فرزندان با دیدن تفاوت‌های زمان حال با زمان گذشته، می‌آموزد که قدر محل زندگی خود را بدانند و با ساختن ماکت محله نیز نقشه‌ی محله در ذهن او حک می‌شود.

وسایل مورد نیاز:

- مداد، مدادشمعی یا ماژیک
- کاغذ برای صورت‌برداری
- ورقه‌های بزرگ کاغذ
- کارت‌های ۱۵ × ۱۰ سانتی‌متر
- گل‌رُس یا خمیر بازی
- مکعب‌های خانه‌سازی
- ماشین‌های اسباب‌بازی و آدمک‌های چوبی یا پلاستیکی
- دوربین عکاسی
- مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

با فرزندان درباره‌ی مسیر رفت و آمد او به مدرسه یا به فروشگاه صحبت کنید. همراه او، پیاده یا سوار ماشین، در محله گشت بزنید و به حالت‌های جغرافیایی قابل توجه زمین و به ساختمان‌های مهم توجه کنید.

روش کار

• پس از بازگشت، از حالت‌های جغرافیایی و ساختمان‌های مهمی که دیدید صورت‌برداری کنید. فهرست شما می‌تواند شامل ساختمان‌های مسکونی، تجاری و عمومی و علائمی باشد که در محله دیدید.

• به فرزندان پیشنهاد کنید ماکت محله را با استفاده از مکعب‌های خانه‌سازی درست کند و فضای کافی را برای این کار اختصاص بدهید تا بتوانید جاده‌ها و خیابان‌ها را نیز جای بدهید. اگر خانه‌تان تا شهر فاصله دارد، این فاصله را نیز در ماکت نشان دهید.

• کارت‌ها را در اختیار فرزندان قرار دهید تا بتواند علائم را روی آنها رسم کند. ضمن کار با او درباره‌ی علائمی که سمت چپ و راست را نشان می‌دهد صحبت کنید.

• اگر در محله‌تان، یا بین خانه‌ی شما و نزدیک‌ترین شهر عوارض طبیعی وجود دارد، فرزندان می‌تواند آن را به وسیله‌ی گل رُس بسازد.

• از ماکتی که فرزندان ساخته است عکس بگیرید و از او بخواهید عنوانی برای ماکت خود تعیین کند.

ادامه‌ی کار

• فرزندان را تشویق کنید نقشه‌ی محله را بکشد و عوارض طبیعی و بناهای شاخص را روی آن نشان دهد.

گسترش فعالیت

• با همدیگر روی یک تخته، یک بازی درست کنید و خیابان‌ها،

جاده‌ها، فروشگاه‌ها و ساختمان‌های محله‌ی خود را دور تا دور تخته رسم کنید. پیشنهاد کنید که برای جابه‌جایی در محله از آدمک‌ها و ماشین‌های کوچک استفاده کند و با استفاده از کارت‌های کوچکی که جای رفتن را مشخص می‌کند، از مبدأ تا مقصد حرکت کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی معماری و هنر، آسمان‌خراش‌ها، محله‌ی زندگی و... برای بچه‌ها.

۳۲. مجسمه‌های تاریخی

هدف اصلی: بررسی مجسمه‌هایی که در محله‌ی شما وجود دارد. با انجام این فعالیت فرزندان مجسمه‌های محله یا شهر شما را می‌شناسد و با دیدن مجسمه‌هایی که به افتخار چهره‌های بزرگ تاریخی ساخته شده است، با تاریخ نیز آشنایی پیدا می‌کند.

وسایل مورد نیاز:

• دوربین و فیلم عکاسی

• ضبط صوت

• کاغذ

• مداد، ماژیک یا مداد شمعی

مدت زمان: ۶۰-۳۰ دقیقه

شروع

در محله، پارک یا شهر، پیاده یا سوار ماشین گشت بزنید. مجسمه‌ی چهره‌های تاریخی را پیدا کنید و به خصوصیات هر یک از آنها دقت کنید.

روش کار

• پس از بازگشت از مجسمه‌های مورد علاقه‌ی فرزندان صورت‌برداری کنید.

• از مجسمه‌های مورد علاقه‌ی فرزندان برای بار دوم بازدید کنید و اگر

زیر آنها چیزی نوشته یا حک شده است، آن را در دفترچه‌ای یادداشت کنید. از مجسمه‌ی اُدبا و بچه‌ها و از بناهای یادبود نیز دیدن کنید.

• از مجسمه‌ها عکس بگیرید تا یک کتاب مجسمه درست کنید.

• آیا می‌توانید با تحقیق درباره‌ی این شخصیت‌های تاریخی اطلاعات بیشتری از زندگی آنها به دست بیاورید؟

ادامه‌ی کار

• بناهای یادبود را نیز به فرزندتان نشان بدهید. برای این کار می‌توانید از کتابخانه استفاده کنید. درباره‌ی هنرمندانی که این بناها را ساختند نیز در کتابخانه تحقیق کنید.

• عکس مجسمه‌ی چهره‌های تاریخی دیگر را به فرزندتان نشان بدهید.

گسترش فعالیت

• به فرزندتان گل رس یا خمیر بازی بدهید تا به افتخار فرد مورد علاقه‌اش مجسمه‌ای بسازد. اگر به کوره دست‌رسی دارید می‌توانید مجسمه‌ی گلی فرزند خود را بپزید تا آن را برای همیشه نگه دارد.

• فرزندتان را تشویق کنید عکس مجسمه‌های مختلف را در یک دفترچه بچسباند و عنوان هر یک از آنها را بنویسد.

• اگر فرزندتان نسبت به یک سبک خاص مجسمه‌سازی، مانند توت‌ها یا صورتک‌های آفریقایی علاقه پیدا کرد، با هم درباره‌ی آن تحقیق کنید. فرزندتان را کمک کنید اهمیت این مجسمه‌ها را در فرهنگ مردمان مربوط به آنها درک کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی مجسمه‌سازان، و هنرمندانی که بناهای تاریخی را تزئین می‌کنند، کتاب‌هایی درباره‌ی تاریخ مجسمه‌سازی، مجسمه‌ها و...

۳۳. مشاهده‌ی ساختمان‌های قدیمی

هدف اصلی: مشاهده‌ی ساختمان‌های قدیمی در محله یا شهر به همراه فرزندان. شاید این نکته برای فرزندان جالب باشد که از محلی که امروز مرکز خرید محله شماست، در زمان گذشته استفاده‌ی دیگری می‌شده است. اگر خاطرات خود را از محله‌تان برای فرزندان تعریف کنید و ساختمان‌هایی را که در زمان پدر بزرگ و مادر بزرگان ساخته شده است به او نشان بدهید، به او کمک می‌کنید تغییراتی را که در طول زمان صورت می‌گیرد، درک کند.

وسایل مورد نیاز:

• دوربین عکاسی

• دفترچه‌ی نقاشی

• مداد

• چند جعبه‌ی کفش

• کارت پستال‌های قدیمی و جدید

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

با هم درباره‌ی شکل قدیمی محله‌تان صحبت کنید. در صورت امکان با فرد مسنی صحبت کنید که از شکل قدیمی منطقه خاطراتی داشته باشد. سعی کنید که گفت‌وگویتان عینی باشد. مثلاً ساختمان‌های

خاصی را به فرزندان نشان دهید و از او بخواهید کاربرد و شکل آن را در قدیم تصور کند. به عنوان نمونه به او بگویید جایی که الآن رستوران جدید را ساخته‌اند در گذشته سلمانی بود و پدر بزرگ هر جمعه سری به آنجا می‌زد و موهایش را اصلاح می‌کرد.

روش کار

در محله‌ی خود یا در یکی از محله‌های شهر گشتی بزنید و به شکل و معماری بناهای آن دقت کنید. از فرزندان پرسید: «به نظر تو این ساختمان‌ها در طول یک مدت طولانی ساخته شده‌اند یا در یک زمان واحد؟»

• اگر فرزندان از شکل ساختمانی خوشش آمد، از آن ساختمان عکس بگیرد.

• با مالک یا مستأجر ساختمان‌های مورد نظر صحبت کنید. آیا می‌دانند که ساختمان در چه سالی ساخته شد؟ آیا مدارکی وجود دارد که بتوان از آنها تشخیص داد. اگر مالک یا مستأجر ساختمان از گذشته‌ی محله خاطراتی دارد از او اجازه بگیرید و صحبت‌هایش را ضبط کنید.

• به اداره‌ی ثبت اسناد و املاک محله‌ی خود سری بزنید. در آنجا می‌توانید درباره‌ی تاریخ ساخت و اولین مالک خانه‌ی خود تحقیق کنید.

• به علائمی دقت کنید که نشانه‌ی قدیمی بودن ساختمان‌هاست: دیوارهای کاه‌گلی، درهای قدیمی دولنگه یا یک کوبه و یک حلقه، تیرهای چوبی، حوض و ایوان و آجرهای قزاقی یا بهمنی...
• فرزندان را تشویق کنید شکل ساختمان‌های جالب و علائم و

عناصری که در طراحی آنها به کار رفته است را رسم کند. در صورت تمایل خودتان نیز این کار را انجام بدهید.

• اولین خیابانی که در شهر شما ساخته شد کدام بود؟ در امتداد آن خیابان و در جهتی که گسترش یافت قدم بزنید.

• بعد از چاپ عکس‌ها یا رسم شکل ساختمان‌ها، آنها را به ترتیب زمان ساخت منظم کنید و اگر زمان ساخت آنها را نمی‌دانید از کسانی که مطلعند پرسید.

• یک محور زمان درست کنید و ساختمان‌ها را به ترتیب ساخت روی آن مشخص کنید. بعضی از ساختمان‌ها ممکن است ارزش تاریخی داشته باشند و بعضی نیز ارزش کاربردی.

ادامه‌ی کار

• فرزندان را تشویق کنید کتابچه‌ای درست کند و عکس و شکل ساختمان‌ها را در آن بچسباند و عنوان هریک را نیز زیر آن بنویسد.

• اگر فرزندان نسبت به یک سبک خاص ساختمان، مثلاً آسمان‌خراش یا خانه‌ی روستایی علاقه نشان داد، از تعدادی از آنها عکس بگیرید و او را تشویق کنید آنها را نامگذاری کند و تفاوت‌هایشان را با هم مشخص کند.

• توجه فرزندان را به روزهای تاریخی جلب کنید مثلاً روز سیزدهم فروردین (سیزده بدر) و جشن مهرگان و مثلاً تاریخ پیروزی انقلاب، ۲۲ بهمن.

گسترش فعالیت

• کارت پستال ساختمان‌های قدیمی شهر یا کشور خود را جمع

کنید. فرزندتان می‌تواند این کارت پستال‌ها را به مرور در جعبه‌ی کفش نگهداری کند.

• از نمایشگاه‌های عکس تهران قدیم یا نمایشگاه‌هایی که عکس‌های قدیمی مناطق و شهرهای مختلف کشور را نشان می‌دهد، بازدید کنید. در کتابخانه نیز کتاب‌هایی پیدا کنید که عکس‌های قدیمی را به نمایش می‌گذارد.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی شهرسازی، گسترش شهرها، معماری، ساختمان‌سازی و... برای بچه‌ها.

بخش ۸

مردم اطراف من

۳۴. ساختن یک جامعه

هدف اصلی: با انجام این فعالیت فرزند خود را با افرادی از جامعه که در زندگی روزمره ما تأثیر می‌گذارند، آشنا می‌کنید. اگر تماشای کار کارگران جالب باشد، فرزندان به طور طبیعی به کار آنها علاقه‌مند خواهد شد. خوب است که بچه‌ها با کارهای گوناگونی که کارگران انجام می‌دهند آشنا شوند و کار آنها را درک کنند. سعی کنید به فرزندان فرصت بدهید کارهای مختلفی را تجربه کند. توجه به مردم و نقشی که در جامعه ایفا می‌کنند اولین قدم در کسب دانش اجتماعی است.

وسایل مورد نیاز:

• دوربین عکاسی

• کاغذ، ماژیک یا مدادشمعی

• ضبط صوت و نوار

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

درباره‌ی افرادی که می‌شناسید و کاری که هر یک انجام می‌دهند با فرزندان گفت‌وگو کنید تا ببینید که با دنیای کار چقدر آشنایی دارد. اگر فرزندان به نوعی غذا یا لباس علاقه‌ی خاص دارد، از او بخواهید تصور خود را از نحوه‌ی تهیه یا تولید آن بیان کند و اگر

به کامیون‌هایی که اثاثیه‌ی همسایه‌ها را جابه‌جا می‌کند توجه خاص نشان می‌دهد، از او بخواهید برداشت خود را از نحوه‌ی کار مؤسسه‌ی حمل اثاثیه به زبان بیاورد. اگر فرزندان تمایلی ندارد که بدون قرار گرفتن در موقعیت خاص در این باره صحبت کند، هنگامی که به خرید رفتید درباره‌ی محصولات مختلف سؤال کنید و عکس‌العمل او را مشاهده کنید. (به "روش کار" مراجعه کنید)

روش کار

• در محله یا در مرکز خرید با فرزندان قدم بزنید و اجازه بدهید که او مسیر حرکتان را تعیین کند. از مردمی که مشغول کارند و از محصولات که برای فرزندان جالب است عکس بگیرید. (فراموش نکنید که اجازه بگیرید!)

• پس از چاپ عکس‌ها آنها را ببینید. از فرزندان بپرسید که درباره‌ی کدام یک از کارها می‌خواهد اطلاعات بیشتری داشته باشد.

• بعد از گفت‌وگو درباره‌ی آن کار با هم به کتابخانه بروید و درباره‌ی کارگرانی که کارهای مورد علاقه‌ی فرزندان را انجام می‌دهند، تحقیق کنید.

• با یک کارگر قرار بگذارید که او را برای مدتی دنبال کنید و با او مصاحبه کنید. اگر یکی از دوستان یا آشنایان به این کار مشغول باشد، کار شما کمی ساده‌تر می‌شود اما پستیچی محله‌تان حتماً دوست خواهد داشت که از کار خود برای فرزندان تعریف کند و باغبان پارک نیز حتماً با افتخار خواهد گفت که چگونه زحماتش باعث زیبایی پارک می‌شود.

ادامه‌ی کار

- بعد از مصاحبه کردن با کارگر، به نوار آن گوش کنید. اگر فرزندان سؤالی دارد که می‌خواهد از آن کارگر پرسد، با همدیگر برای او نامه‌ای بنویسید و سؤال‌هایتان را در نامه بپرسید.
- با فرزندان درباره‌ی کارهایی که در دوران کودکی شما انجام می‌شد صحبت کنید. از والدیتان بخواهید برای فرزندان تعریف کنند که در دوران کودکی‌شان چه کاری از نظرشان اعجاب‌انگیز بود. از آنها بخواهید درباره‌ی شغل فعلی‌شان صحبت کنند.

گسترش فعالیت

- به فرزندان کمک کنید که یک کارگاه را به وسیله‌ی کارتن خالی و... بازسازی کند و کاری را که از نظر او جالب است نمایش دهد.
- کتابچه‌ای درست کنید و روی جلد آن بنویسید: «وقتی بزرگ شدم دوست دارم چه کاره بشوم». به تدریج که فرزندان بزرگ می‌شود، نظر او را درباره‌ی شغل آینده‌اش در آن بنویسید.
- درباره‌ی موفقیت‌ها و شکست‌هایی که در زندگی شغلی خود داشته‌اید برای فرزندان تعریف کنید. سالی یک‌بار او را به محل کار خود ببرید و اجازه بدهید با ابزار کار شما کار کند و با همکارانتان آشنا شود.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی مشاغل و کار برای بچه‌ها.

۳۵. کار برای درآمد

هدف اصلی: با انجام این فعالیت فرزندان نسبت به دامنهی درآمد مشاغل مختلف آگاهی پیدا می‌کند و می‌فهمد که کارکنان چگونه خدمات خود را ارائه می‌دهند. او به تدریج متوجه می‌شود که درآمد بعضی از کارها بالا و بعضی بسیار کم است و می‌فهمد که هدف مردم از کار کردن، علاوه بر امرار معاش، لذت بردن از کار و خدمت کردن به مردم نیز هست. فرزندان بدین ترتیب می‌آموزد که کارهای مختلف را با هم مقایسه کند و ارزیابی و قضاوت را نیز در روند تفکر خود به کار گیرد.

وسایل مورد نیاز:

• عکس افراد در حال کار

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

درباره‌ی شغل‌های مردم جامعه یا محله‌تان با فرزندان صحبت کنید. شغل خود را برای فرزندان توصیف کنید، علائق و ناکامی‌های خود را با او در میان گذارید و اتفاقاتی را که به صورت روزمره در محل کارتان رخ می‌دهد بازگو کنید.

روش کار

• عکس افراد در حال کار را با هم تماشا کنید. از فرزندان بخواهید آنها را براساس بالا یا پایین بودن میزان درآمد دسته‌بندی کند.

- از فرزندان بخواهید تفاوتی را که بین کارکنان پردرآمد و کم‌درآمد می‌بیند، بیان کند. از او پرسید: «به نظر تو چرا کسانی که در این دسته از عکس‌ها دیده می‌شوند، نسبت به دسته‌ی دیگر درآمد بیشتری دارند؟»
- کار افراد مختلف را به صورت پانتومیم اجرا کنید و از اعضای خانواده بخواهید حدس بزنند که این کار پردرآمد است یا کم‌درآمد. نمایش کارهایی مانند معلمی، ورزش حرفه‌ای، آزمایشگاهی و طبابت ساده است و می‌توانید این مشاغل را انتخاب کنید.
- به فرزندان فرصت بدهید شغل مورد علاقه‌ی خود را ترسیم کند و بگوید که پردرآمد است یا کم‌درآمد.

ادامه‌ی کار

- عکس‌هایی که در روزنامه‌ها چاپ شده است و کارکنان مختلف را مشغول انجام کار خود نشان می‌دهد، به فرزندان نشان دهید. اگر فرزندان علاقه‌مند است جدول یا نمودارهایی را که سطوح مختلف دستمزد را مشخص می‌کند به او نشان دهید.

گسترش فعالیت

- با هم درباره‌ی اینکه حقوق بالا و زیاد بهتر است یا حقوق کمتر، صحبت کنید. پرسید: «داشتن یک کار پردرآمد چه فایده‌ها و چه بدی‌هایی دارد؟»
- اگر صلاح می‌دانید به فرزندان بگویید که بعضی از مردم فکر می‌کنند کار باید مثل بازی باشد. از او پرسید که چه کارهایی به نظرش لذت‌بخش و سرگرم‌کننده است، چه کارهایی به مردم کمک می‌کند و خودش چه کارهایی را دوست دارد انجام بدهد.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی کار کردن و مشاغل برای بچه‌ها.

۳۶. کار برای تولید یک محصول

هدف اصلی: با انجام این فعالیت فرزندان را با افرادی که یک محصول را آماده می‌کنند و مراحل آن، آشنا می‌کنید.
او با بررسی قدم به قدم مراحل تولید یک میز چوبی مراحل لازم را برای تولید یک محصول درک می‌کند.
وسایل مورد نیاز:

• دوربین عکاسی

شروع

در پارک یا خیابان‌های محله‌تان قدم بزنید. از فرزندان بخواهید درختان را مشاهده کند و یکی از آنها را انتخاب کند. از نزدیک به آن درخت نگاه کنید و به پوسته، برگ‌ها و ارتفاع آن دقت کنید. اگر میوه یا مخروط دارد آن را بررسی کنید. از او پرسید که از چوب درختان چه چیزهایی ساخته می‌شود. به او کمک کنید بیاندیشد که از این درخت خاص چه استفاده‌هایی می‌شود کرد.

روش کار

• روندی را انتخاب کنید که مورد علاقه‌ی فرزندان است و از یک درخت آغاز می‌شود. مثلاً: درست کردن یک اسباب‌بازی چوبی، ساختن یک میز یا تهیه‌ی الوار برای ساختن در و پنجره‌ی خانه.

• اگر در نزدیکی خانه‌تان کارگاه اسباب‌بازی‌سازی، چوب‌بری، یا نجاری وجود دارد، برای بازدید از آنها برنامه‌ریزی کنید تا روند تولید شیئی را که از درخت آغاز می‌شود، در عمل ببینید. علاوه بر آن می‌توانید به کتابخانه سری بزنید تا عکس مراحل ساخت اشیاء را ببینید.

• با همدیگر یک فلوچارت یا نمودار جریانی را بکشید که مراحل اتصال قطعات محصول را نشان می‌دهد و از فرزندان بخواهید شکل مراحل مختلف آن را رسم کند. ترتیب مراحل را با کشیدن فلش مشخص کنید. مثلاً اگر ساختن یک میز مورد نظر شماست از مراحل زیر استفاده کنید:

۱. درخت قطع می‌شود.
 ۲. درخت به قطعات کوچک‌تر بریده می‌شود.
 ۳. قطعات کوچک‌تر برای ساختن رویه و پایه‌های میز به هم وصل می‌شوند.
 ۴. رویه روی پایه‌های میز نصب می‌شود.
 ۵. میز رنگ می‌شود.
 ۶. میز آماده‌شده برای فروش به مغازه منتقل می‌شود.
- چارت یا نمودار خود را به دوستان و اعضای خانواده نشان دهید و از فرزندان بخواهید درباره‌ی آن برای آنها توضیح بدهد.

ادامه‌ی کار

• از فرزندان بخواهید تحقیق کند چوب چه درختی برای ساختن میز مناسب است. او را کمک کنید تا با زیست‌شناسانی که با درخت سروکار دارند یا با کسانی که در کارخانه‌ی چوب‌بری یا کارگاه نجاری کار می‌کنند، صحبت کند.

• فرزندان را تشویق کنید نمودار مراحل تهیه‌ی محصول دیگری را که مورد علاقه‌ی اوست، رسم کند.

گسترش فعالیت

• فرزندان را تشویق کنید درباره‌ی کسانی که با درخت سروکار دارند کتابچه‌ای تهیه کند. او می‌تواند در این کتابچه درباره‌ی هیزم‌شکن، نجار، لنج‌ساز، باغبان و کارکنان روزنامه، بنویسد.

• در مواقع مختلف سال به درختی که فرزندان انتخاب کرده است مراجعه کنید. در فصول مختلف از آن عکس بگیرید. آیا می‌توانید به سن درخت پی ببرید؟

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی مراحل تهیه یا ساخت محصولات برای بچه‌ها.

۳۷. قانون گذاری

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندان کمک می کنید نیاز به قانون را درک کند. او با طرح قوانینی برای زندگی در خانه می فهمد که چرا وجود قانون در جامعه ای که در آن زندگی می کنیم، ضروری است. درک نیاز به قانون به او کمک می کند که نقش حکومت را بفهمد.

وسایل مورد نیاز:

• بازی های تخته ای مانند منچ، مار و پله یا ایروپولی.

مدت زمان: ۳۰-۱۵ دقیقه

شروع

درباره ی قوانینی که در خانه دارید با هم صحبت کنید: مثلاً زباله را چه ساعتی بیرون می گذارید، چه کسی سفره را می چیند، تلویزیون را چه زمانی روشن می کنید. از قوانین مورد علاقه و قوانینی که از نظر فرزندان عادلانه نیست صورت برداری کنید. به او بگویید قانون دستورالعملی است که به ما می گوید چه کاری را باید انجام بدهیم و چه کاری را نباید انجام بدهیم.

روش کار

• بازی تخته ای مورد علاقه ی فرزندان را آماده کنید و دستورالعمل

آن را با هم بخوانید. از فرزندان پرسید آیا قوانین آن را می‌پسندد یا دوست دارد آنها را تغییر دهد.

• اگر می‌خواهد قوانین آن را تغییر دهد، پیشنهادهای او را بنویسد و به روش جدید بازی کنید. اگر قوانین اصلی بازی را ترجیح می‌دهد به همان روش بازی کنید.

• بعد از پایان بازی از فرزندان پرسید "روش جدید" را بیشتر می‌پسندد یا "روش قدیم" را.

ادامه‌ی کار

با هم درباره‌ی قوانین قابل تغییر و قوانین غیرقابل تغییر خانه‌ی خود صحبت کنید. اگر قانونی مورد پسند فرزندان نیست و فکر می‌کند که باید آن را تغییر داد، به او اجازه بدهید تغییر پیشنهادی خود را بیان کند. پیشنهاد او را بنویسد و با سایر اعضای خانواده در میان بگذارد. اگر پیشنهاد قابل قبول به نظر می‌رسد، آن را برای یک روز یا یک هفته امتحان کنید.

گسترش فعالیت

• در محله‌ی شما چه علائمی دیده می‌شود که قانون را برای مردم بیان می‌کند؟ علائم راهنمایی و رانندگی نشان می‌دهد که خودروها و عابرین پیاده چه قوانینی را باید رعایت کنند. وقتی وسایل نقلیه‌ی عمومی را سوار می‌شوید به علائم ایمنی دقت کنید. با همدیگر درباره‌ی قوانین اجتماعی کتابچه‌ای درست کنید.

• از فرزندان بخواهید قوانینی را که در خانواده‌ی دوستانش

رعایت می‌شود گردآوری کند و درباره‌ی ضرورت وجود قانون با هم صحبت کنید.

• اگر در خانه پرنده نگه می‌دارید از فرزندان بخواهید شرایط محیط زیست آن‌را در نظر بگیرد. مثلاً آیا به واکسن احتیاج دارد، یا باید مدتی را بیرون از قفس بگذراند و در چه ساعاتی باید این کار را انجام بدهد. چه موقع جای آن‌را تمیز کند و... برای او تفاوت بین قاعده و قانون را توضیح دهید. (قانون، مجموعه مقرراتی است که حکومت آن‌را وضع می‌کند و مردم باید از آن اطاعت کنند.)

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی قانون برای بچه‌ها.

بخش ۹

ایام مخصوص و تعطیلات

۳۸. گرامیداشت ایام مخصوص

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندان کمک می‌کنید ایامی را که برای او ارزش ویژه دارد، جشن بگیرید. اگر فرزندان خودش روز جشن را تعیین کند، گرامیداشت روزهای مخصوص برای او معنی ویژه‌ای پیدا می‌کند. او مفهوم گرامیداشت را درک خواهد کرد و خواهد دید که چه رویدادها و چه ایامی برای مردم جنبه‌ی خاصی دارد.

وسایل مورد نیاز:

- تقویم دیواری
- کاغذ، ماژیک یا مدادشمعی
- پارچه (حدوداً $90 \times 60 \text{ cm}^2$)
- پارچه‌ی دم‌قچی به رنگ‌های مختلف
- مقوای دایره‌ای شکل
- پونز
- مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

با هم به تقویم دیواری نگاه کنید و ایام جشن و ایام مهم تاریخی را که در کشور شما گرامی داشته می‌شود، پیدا کنید. بپرسید: «کدام یک از این ایام برای همه‌ی مردم کشور اهمیت ویژه دارد؟ کدام یک

برای پیروان یک مذهب خاص یا صاحبان یک فرهنگ ویژه، مهم است؟ کدام یک از تعطیلات برای اعضای خانواده اهمیت مخصوص دارد؟ فرزندان را تشویق کنید احساس خود را نسبت به هریک از این ایام به زبان آورد.

روش کار

- فرزندان را تشویق کنید کسی را انتخاب کند که از نظر او لیاقت یک جشن را دارد. روز تولد آن کس را مشخص کنید و قبل از فرارسیدن آن روز خودتان را آماده کنید.
- با استفاده از پارچه و ماژیک یک پلاکارد درست کنید و آن را بیرون در اتاق نصب کنید.
- غذای مخصوصی را مشخص کنید که در روز جشن بپزید. بهتر است غذایی باشد که فرزندان نیز بتواند در آماده کردن آن کمک کند.
- روز جشن لباس مخصوص بپوشید یا شال‌های زیبا به گردن خود بیاویزید.

ادامه‌ی کار

- شخصیت تاریخی و یا مذهبی مورد احترام خود و فرزندان را انتخاب کنید. زندگی‌نامه‌ی او را در کتابخانه پیدا کنید و آنرا با هم بخوانید. اگر روز خاصی برای این شخصیت در نظر گرفته نشده است با نوشتن یک یادداشت یا نامه برای روزنامه یا مجله یادش را گرامی بدارید.

گسترش فعالیت

- یکی از تغییرات مربوط به فصول سال را انتخاب کنید و تصمیم

بگیرید که هر سال وقوع آن تغییر را جشن بگیرید. مثلاً می‌توانید اولین نشانه‌ی بهار، اولین بارش برف یا فروافتادن آخرین برگ پائیزی از درختی که در حیاط خانه است را جشن بگیرید.

• یک تقویم دایره‌ای شکل درست کنید و فرزندان را تشویق کنید که برای هر یک از فصول سال روی آن یک نقاشی بکشد. با او درباره‌ی ترتیب فصل‌های سال و تکرار آنها و تغییر تدریجی از یک فصل به فصل دیگر صحبت کنید.

• هر سال سرود، ترانه یا شعری که این تغییر را توصیف می‌کند، هنگام وقوع تغییر بخوانید تا آن را گرمی بدارید.

با فرزندان آداب و رسوم جدیدی خلق کنید و فعالیت‌های خاصی را برای ایام خاصی از هفته مشخص کنید. مثلاً بگویید هر جمعه عصر هنگام گوش کردن به نوار موسیقی مورد علاقه‌مان تخمه یا ذرت بو می‌دهیم و دور هم می‌خوریم.

۳۹. قرون وسطی

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید با زندگی در قرون گذشته آشنا شود. ممکن است موضوع شوالیه‌ها، شاهان، شاهزاده‌خانم‌ها، قلعه‌ها و خندق‌های قرون گذشته برای او بسیار جالب باشد. اگر به او کمک کنید که نسبت به این دوره‌های تاریخی درکی پیدا کند، ممکن است تا آخر عمر به تاریخ گذشته و بویژه قرن‌های خاصی مثل قرون وسطی یا تاریخ اسلام علاقه‌مند بماند.

وسایل مورد نیاز:

- کتاب‌هایی درباره‌ی عهد قاجار
- کاغذ
- ماژیک یا مدادرنگی
- کارتن خالی
- تکه‌های پارچه یا کاغذ برای درست کردن لباس قاجاری
- هولاهوپ و چوب
- مدت زمان: ۶۰-۳۰ دقیقه

شروع

با فرزندتان صحبت کنید و از او بپرسید که درباره‌ی زمان شاهان و شاهزادگان چه می‌داند. اگر حقایق زیادی درباره‌ی این دوره نمی‌داند او را تشویق کنید که از قوه‌ی تخیل خود استفاده کند.

روش کار

- به کتابخانه سری بزنید و هر کتابی را که درباره‌ی عهد قاجار مطلب دارد، پیدا کنید.
- عکس تابلوهای نقاشی و آثار هنری دیگر آن دوره را به فرزندتان نشان دهید.
- برنامه‌های مستند تلویزیونی را که درباره‌ی قاجاریه است با فرزندتان تماشا کنید. به لباس‌های مردم آن دوره و به آداب و رسوم‌شان دقت کنید.
- حلقه و چوب یک بازی قدیمی است. سعی کنید یک هولاهوپ را به وسیله‌ی یک چوب روی سطح صاف هدایت کنید.

ادامه‌ی کار

- اگر به موزه یا کتابی که سلاح‌های جنگی و زره‌های قرن‌های گذشته را به نمایش می‌گذارد، دسترسی دارید، از آنها دیدن کنید.

گسترش فعالیت

- فرزندتان را تشویق کنید به وسیله‌ی کارتن‌های خالی یک قلعه‌ی قدیمی بسازد.
- به مدت یک روز در خانه لباس‌های قاجاری بپوشید. می‌توانید برای درست کردن این لباس‌ها از پارچه یا کاغذ استفاده کنید.

بازدید از بناهای قدیمی روشی عالی برای علاقه‌مند کردن بچه‌ها به تاریخ و فعال کردن قوه تخیل آنهاست. در ایران قلعه‌های زیادی از جمله قلعه‌های حسن صباح وجود دارد. از فیلم‌های مستندی که این قلعه‌ها را بررسی می‌کند نیز می‌توانید استفاده کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی قلعه‌ها، زندگی قرن‌های گذشته و هنرهای آن دوره برای بچه‌ها.

بخش ۱۰

پیدا کردن مکان‌ها

۴۰. تطابق کره‌ی جغرافیایی با کره‌ی زمین

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزند خود کمک می‌کنید درک کند که کره‌ی جغرافیایی ماکتی از کره‌ی زمین است. فرزندان پس از دیدن زمین از بالا می‌فهمد که کره‌ی جغرافیایی ماکت کره‌ی زمین است. او نمادهای روی کره را درک می‌کند و می‌آموزد که چگونه آنها را "بخواند".

وسایل مورد نیاز:

• یک عکس ماهواره‌ای از زمین

• یک کره‌ی جغرافیایی

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

به یک عکس زمین که از فضا گرفته شده است نگاه کنید و درباره‌ی آنچه در آن دیده می‌شود صحبت کنید. سپس کره‌ی جغرافیایی را بیاورید و در صورت امکان نقطه‌ای را که در عکس دیده می‌شود، روی آن پیدا کنید. فرزندان را تشویق کنید کره‌ی جغرافیایی را بررسی کند و درباره‌ی آنچه که می‌بیند با شما صحبت کند.

روش کار

• هنگام بررسی کره‌ی جغرافیایی اجازه بدهید فرزندان رهبری

کار را به عهده بگیرد و بگذارد که آب و خشکی را روی این ماکت زمین نشان دهد.

• از فرزندان بخواهید دستش را روی کره به سمت قطب شمال حرکت دهد و به او بگوید که دستش در جهت شمال حرکت می‌کند. با قطب جنوب همین کار را بکنید و هنگامی که انگشتانش را به سمت زیرین کره می‌برد تأکید کنید که در جهت جنوب حرکت می‌کند. به او بگوید که دست راستش جهت شرق و دست چپش جهت غرب را نشان می‌دهد.

• فرزندان را تشویق کنید انگشت خود را روی ایران بگذارد. سپس کشور دیگری را نام ببرید و انگشت خود را روی آن بگذارید. اگر فرزندان بخواهد از کوتاه‌ترین مسیر از ایران به کشور دوم برود، در چه جهتی باید حرکت کند؟

• اگر فرزندان با واژه‌ی قاره^۱ آشنا نیست آن را برای او تعریف کنید و به او کمک کنید هفت قاره را نشان دهد. اگر در میان اجداد، اعضای فامیل یا دوستانتان کسی هست که در قاره‌ی دیگری به دنیا آمده است، کشور زادگاه او را برای فرزندان نام ببرید. قاره‌ها را در یک اطلس پیدا کنید و از فرزندان بخواهید آنها را با قاره‌های روی کره‌ی جغرافیایی تطبیق دهد.

بعضی از کره‌های جغرافیایی در درون خود یک لامپ دارند و می‌توانید از آنها به عنوان چراغ خواب استفاده کنید تا فرزندان در رویاهای خود سرزمین‌های دور را مجسم کنند. بعضی از کره‌های جغرافیایی نیز سه‌بعدی‌اند و مانند نقشه‌ی توپوگرافی نقاط مرتفع زمین را با برجستگی‌های سطح خود نشان می‌دهند.

ادامه‌ی کار

• به مارک لوازم و لباس فرزندتان نگاه کنید و ببینید که در چه کشوری تولید شده است. فرزندتان را کمک کنید آن کشور را روی کره‌ی جغرافیایی پیدا کند. مارک بقیه‌ی لوازم و لباس هایتان را نگاه کنید. بیشتر در چه کشوری تولید شده است؟ از کشورهای محل تولید صورت‌برداری کنید.

• زبانی را که در هر بخش از کره‌ی زمین به آن تکلم می‌شود روی یک برچسب بنویسید و در نقطه‌ی مناسب کره‌ی جغرافیایی بچسبانید. مثلاً مردم استرالیا به زبان انگلیسی صحبت می‌کنند اما در امریکای لاتین (به جز برزیل) زبان اصلی اسپانیولی است.

گسترش فعالیت

• از فرزندتان و از دو کودک دیگر بخواهید که به شما بپوندند تا هر یک از شما یکی از چهار جهت اصلی جغرافیایی شوید و با هم بازی کنید. روی لباس هر نفر یک برچسب بزنید: شمال، جنوب، مشرق و مغرب. دایره‌ای را تشکیل بدهید و از هر کسی بخواهید که در سمت جغرافیایی خود بایستد. توبی را در جهات مختلف پرتاب کنید و آن جهت‌ها را بگویید تا فرد مورد نظر توب را بگیرد.

• برای بازی، کره‌ی جغرافیایی را بپچانید و از فرزندتان بخواهید انگشت خود را روی نقطه‌ای از آن بگذارد تا کره متوقف شود. او را کمک کنید مسیر سفر از آن نقطه را تا خانه‌ی خود پیدا کند.

منابع

۴۱. نقشه کشی

هدف اصلی: با انجام این فعالیت با فرزندتان نقشه می کشید. فرزندتان می فهمد که نقشه ها انواع مختلف دارند و با پی بردن به کاربرد هر نوع، خود نیز نقشه کش^۱ می شود و با کار و نقشه ها به عنوان مرجع و ابزار آشنا می شود.

وسایل مورد نیاز:

- انواع نقشه، مانند نقشه های راه، توریستی، جمعیتی و توپوگرافی
- کاغذ ضخیم یا پارچه ی برزنت
- رنگ
- ماژیک
- مداد
- کاغذ نقاشی
- جعبه یا کارتن
- گل رس یا خمیر بازی
- دوربین و فیلم عکاسی
- مدت زمان: ۱-۲ ساعت

شروع

انواع مختلف نقشه، مانند نقشه ی جهانگردی، نقشه ی راه ها،

1. map maker or cartographer

نقشه‌ی تصویری، نقشه‌ی جمعیتی، اطلس و هر نقشه‌ی دیگری را که پیدا می‌کنید، با فرزندتان تماشا کنید و با او درباره‌ی علت اینکه مردم نقشه می‌کشند، صحبت کنید.

روش کار

- به بازار میوه و تره‌بار، میدان بار یا سوپرمارکت سری بزنید. اگر به سوپرمارکت رفتید به موقعیت میوه‌ها و سبزیجات و موقعیت غلات نسبت به یکدیگر دقت کنید.
- پس از بازگشت به خانه فضای بزرگی را خلوت کنید تا فرزندتان بتواند آنچه را دیده است بازسازی کند. روی زمین پارچه‌ی برزنت یا کاغذ ضخیم پهن کنید. اگر از جاهای مشخصی از بازار، سوپرمارکت یا میدان بار بازدید کرده‌اید، فرزندتان را تشویق کنید طرح کلی آنها را با ماژیک روی پارچه‌ی برزنت یا کاغذ ضخیم بکشد و سپس طرح خود را با رنگ یا ماژیک کامل کند.
- نقشه‌ی خود را با هم کامل کنید، جعبه یا کارتن‌های کوچک و خمیر بازی در اختیار فرزندتان قرار دهید تا آنچه را در بازار دیده است بازسازی کند.
- میوه‌ها و سبزیجاتی را که از خمیر بازی ساخته‌اید به وسیله‌ی برچسب مشخص کنید یا بخش‌های مختلف بازار را نام‌گذاری کنید.
- قبل از جمع کردن آن، از بالای سر از این نقشه‌ی ابزاری عکس بگیرید. ممکن است در روزهای آینده نیز فرزندتان بخواهد آن مکان را بازسازی کند پس پارچه‌ی برزنت یا کاغذ را نگه دارید.

ادامه‌ی کار

- کاغذ یا پارچه‌ی برزنت را دوباره در بیاورید. فرزندتان را تشویق

کنید نقشه را بازسازی کند. علاوه بر جعبه و کارتن از آدمک‌های کوچک نیز استفاده کنید تا فرزندان بتواند با آنها نقش بازی کند. از او پرسید آیا به خاطر می‌آورد که کارگران چه کاری انجام می‌دادند.

گسترش فعالیت

• نقشه‌ی تصویری بازار میوه و تره‌بار را، آنگونه که از بالا دیده می‌شود با همدیگر رسم کنید. چرا باید بازار میوه و تره‌بار را از بالا نشان داد و نه از زاویه‌ی دید کسی که روی زمین ایستاده است؟ در این باره با فرزندان صحبت کنید.

• صدای فرزندان را هنگامی که درباره‌ی نقشه‌اش توضیح می‌دهد ضبط کنید. مثلاً از او بخواهید دقیقاً راهنمایی کند که چگونه می‌توان از محل عرضه‌ی سیب به محل عرضه‌ی سیب‌زمینی رفت.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی نقشه، اطلس و... برای بچه‌ها.

۴۲. نقشه‌ی مسیر

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزند خود کمک می‌کنید متوجه شود که نقشه‌ها علاوه بر نشان دادن موقعیت مکانی اشیاء، مسیرها را نیز نشان می‌دهند. فرزندان جاده‌ها را دنبال خواهد کرد و خواهد دید که چگونه به همدیگر وصل می‌شوند.

وسایل مورد نیاز:

- اسباب سفره، مانند قاشق، چنگال و چاقو
 - زیربشقابی
 - لیوان
 - نقشه‌ی تصویری پارک یا باغ وحش
 - نخ
 - دفتر نقاشی
 - مداد
 - ماژیک
 - کاغذ ضخیم یا پارچه‌ی برزنت
 - آدمک، حیوان‌های اسباب‌بازی و ماشین‌های اسباب‌بازی
- مدت زمان: ۱-۲ ساعت

شروع

فرزندان را تشویق کنید سفره را بچینند و از بالا به محل قرار گرفتن

اسباب سفره و لیوان نگاه کند. از او بخواهید آنچه را می‌بیند، از بالا و انگار که از فضا آن را می‌بیند، توصیف کند، سپس از پهلوی به سفره نگاه کند و بگوید که چه می‌بیند. به او نخ بدهید تا اسباب سفره را به طُرُق مختلف به هم وصل کند. با فرزندان صحبت کنید و برای او تعریف کنید که چگونه برای رسیدن به جاهای مخصوص باید از مسیر خاصی می‌رفتید. نقشه‌ی تصویری یک پارک یا باغ و حش را با فرزندان تماشا کنید.

روش کار

• به پارکی در نزدیکی خانه‌ی خود بروید که تاب و سُرسره و امکانات دیگر آن در جاهای مختلفش قرار دارد. از جایی که ایستاده‌اید از آنچه می‌بینید عکس بگیرید. در صورت امکان از بالای نیمکت یا نردبان پارک نیز از همان جاها عکس بگیرید. در طول جاده‌های مختلف پارک قدم بزنید و طرح جاده‌هایی که به هم متصل می‌شوند را بکشید و قسمت‌های مختلف پارک را نام‌گذاری کنید.

• آنچه در پارک دیدید را روی کاغذ یا برزنت بازسازی کنید. برای این کار عکس‌هایی را که گرفتید بررسی کنید و به یادداشت‌ها و طرح‌هایی که از جاده‌های پارک کشیدید، رجوع کنید.

• علاوه بر محیط‌هایی که در پارک ساخته شده است، پدیده‌های طبیعی مانند درخت‌ها و حوض‌ها را نیز در نقشه بگنجانید. از فرزندان بخواهید مسیری را که دوست دارد در پارک طی کند، توصیف کند. از او بپرسید: «آیا از مسیر دیگری نیز می‌توانستیم حرکت کنیم؟»

ادامه‌ی کار

• برای نقشه‌ای که از پارک کشیده‌اید یک کلید راهنما درست کنید.

برای این کار برخی از عوارض طبیعی پارک را انتخاب کنید و برای هر کدام یک نماد تصویری طراحی کنید. مثلاً می‌توانید برای پل، حوض، باغچه‌ی گل یا پیست اسکیت‌سواری از نماد تصویری استفاده کنید. از فرزندتان بخواهید چیزی را بکشد که به شما کمک می‌کند محل این عوارض طبیعی را تشخیص بدهید. سپس این نمادها را به صورت ردیفی در بالای نقشه بچسبانید. اگر پارک یا باغ وحش نقشه‌ی چاپ شده دارد، کلید راهنمای آن را ببینید.

گسترش فعالیت

• با هم بازی کنید: یک ورقه کاغذ را به دوازده مربع تقسیم کنید. از فرزندتان بخواهید در چهار مربع اشیایی بکشد. به او بگویید انگشت خود را در مربع گوشه‌ی سمت چپ و پائین کاغذ بگذارد، سپس او را راهنمایی کنید که چگونه انگشت خود را به هریک از این اشیاء برساند. برای اینکه او را راهنمایی کنید، بگویید: «دو مربع به سمت راست حرکت کن، یک مربع به سمت بالا حرکت کن، حالا دو مربع به سمت چپ حرکت کن» او را در این بازی طوری راهنمایی کنید که قبل از رسیدن به مربع گوشه‌ی سمت راست و بالای کاغذ، با انگشت خود به هر چهار شی برسد.

• در اختیار فرزندتان کاغذ ضخیم یا پارچه‌ی برزنت قرار دهید تا نقشه‌ی مسیرهایی را که در پارک طی کردید بکشد. به او فرصت بدهید تا یکی از صحنه‌هایی را که در پارک دیده است، به وسیله‌ی آدمک‌ها، حیوان‌ها و ماشین‌های اسباب‌بازی‌اش بازسازی کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی نقشه و مسیر برای بچه‌ها.

۴۳. بررسی شبکه، فاصله و مقیاس

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزند خود کمک می‌کنید درک کند که اندازه‌ی نقشه با اندازه‌ی جایی که آن را نشان می‌دهد، برابر نیست و نقشه‌کش‌ها برای نشان دادن فاصله‌ی جاهای مختلف از هم، از مقیاس فاصله استفاده می‌کنند.

فرزندتان می‌آموزد که شبکه‌ها و مقیاس فاصله‌ی نقشه‌ها را بخواند. او از اینکه نقشه‌کش می‌شود لذت می‌برد و هنگام سفر نیز به شما در مسیریابی کمک می‌کند.

وسایل مورد نیاز:

• چسب کاغذی

• کارت‌ن

• سطل

• نقشه‌ی محله‌ی شما

• نقشه‌ی ایران

• خط‌کش

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

برای درست کردن یک شبکه شامل هشت مربع روی زمین از نوار چسب کاغذی استفاده کنید. داخل دو عدد از مربع‌ها نشانه‌هایی

مانند سطل یا کارتن بگذارید. از فرزندتان بخواهید داخل یکی از مربع‌ها بایستد سپس با راهنمایی شما به سمت یکی از نشانه‌ها حرکت کند. به او بگویید: دو مربع به جلو و یک مربع به راست حرکت کن.

روش کار

- توضیح بدهید که حروف یا شماره‌هایی که در یک شبکه نوشته می‌شود به ما کمک می‌کنند محل قرار گرفتن چیزها را مشخص کنیم. هریک از مربع‌های ردیف بالای افقی شبکه‌ی خود را با یک حرف الفبا و هریک از مربع‌های ردیف سمت چپ عمودی را با یک عدد مشخص کنید. از فرزندتان بخواهید در مربعی بایستد که سطل در آن قرار دارد و مختصات آن مربع را به وسیله‌ی بیان عدد و حرف آن، برای فرزندتان بگویید. فرزندتان را تشویق کنید کارتن را در موقعیت دیگری قرار دهد و مختصات آن موقعیت را بگوید.
- مقیاس فاصله را در نقشه‌ی محله‌ی خود به فرزندتان نشان دهید. به او توضیح بدهید که هریک سانتی‌متر در نقشه، یک کیلومتر از سطح زمین را نشان می‌دهد. اجازه بدهید فرزندتان واحد مقیاس فاصله را با خط‌کش اندازه‌گیری کند تا مطمئن شود یک سانتی‌متر است.
- با فرزندتان یک کیلومتر ماشین‌سواری یا پیاده‌روی کنید تا مفهومی از این فاصله به دست آورد. از او بپرسید که چرا نقشه‌کش‌ها نقشه را کوچک‌تر از واقعیت می‌کشند.
- از فرزندتان دعوت کنید به شما در برنامه‌ریزی برای سفر آینده‌تان کمک کند و فاصله‌ی بین توقفگاه‌هایتان را اندازه‌گیری کند.

ادامه‌ی کار

• از فرزندان بخواهید فاصله‌ی بین تهران و مشهد را در نقشه‌ی ایران و با استفاده از خط کش و مقیاس نقشه، پیدا کند.

گسترش فعالیت

• با شبکه‌ای که روی کاغذ رسم می‌کنید، بینگو بازی کنید. برای این کار هر بار یک حرف و یک عدد را به زبان بیاورید تا فرزندان مربع مورد نظر را پیدا کند و یک تکه کاغذ رنگی کوچک را به صورت نشانه در آن قرار دهد. هدف این است که یک خط افقی یا یک ستون عمودی در شبکه با قرار دادن کاغذهای رنگی در مربع‌های آن، تکمیل شود.

• فرزندان را تشویق کنید برای یک شهر خیالی نقشه‌ی مشبک درست کند. روی سطح زمین یا میز به وسیله‌ی نوارچسب کاغذی یک شبکه درست کنید و به فرزندان جعبه‌های کوچک بدهید یا او را تشویق کنید نقاشی بکشد تا ساختمان‌ها و خانه‌های شهر را نشان بدهد. او می‌تواند نقاشی‌ها یا جعبه‌ها را در مربع‌های شبکه قرار دهد.

• شاید فرزندان بخواهد نقشه‌ی شهر خیالی خود را روی کاغذ شطرنجی یک سانتی متری بکشد. هر مربع از کاغذ شطرنجی نماینده‌ی یک مربع از شهر خیالی است. فرزندان را تشویق کنید یک مقیاس فاصله نیز به نقشه اضافه کند.

بسیاری از بچه‌ها مهارت کار با نقشه را به وسیله‌ی بازی و ماجراهایی که در زندگی واقعی‌شان رخ می‌دهد، بهتر می‌آموزند. فرزندتان را تشویق کنید برای یک سفر طولانی برنامه‌ریزی کند. هر وقت که از یک استان به استانی دیگر سفر می‌کنید یک اطلس با خود ببرید. هنگام ورود به استان جدید به تابلوی خوش آمدگویی توجه کنید و جشن بگیرید. اگر از مرکز استان یا از نزدیکی آن عبور می‌کنید، فرزندتان را آگاه کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی نقشه، نقشه‌کشی، سفر با نقشه، اطلس، و... برای بچه‌ها.

بخش ۱۱

منابع طبیعی

۴۴. رودهای جاری

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزند خود کمک می‌کنید اهمیت رودها را درک کند.

فرزندتان می‌تواند با آب آزمایش کند تا جریان رودها را شبیه‌سازی کند. او خواهد دید که جریان رودها عوارضی طبیعی در سطح زمین پدید می‌آورند.

وسایل مورد نیاز:

• یک جعبه یا یک ظرف فلزی پر از ماسه.

شروع

از فرزندتان بپرسید درباره‌ی رودها چه می‌داند. اگر در نزدیکی تان رودی وجود دارد به آنجا بروید و در ساحل رود قدم بزنید. جریان آب را تماشا کنید و از فرزندتان بخواهید جهت جریان را مشاهده کند. به او بگویید که رود نوعی عارضه‌ی طبیعی است و از او بپرسید: «به نظر تو مردمی که اطراف یک رود زندگی می‌کنند از آن چه استفاده‌هایی می‌کنند؟»

روش کار

• جعبه‌ی ماسه را آماده کنید و فرزندتان را تشویق کنید که در آن

رودخانه‌ای درست کند. بد نیست درباره‌ی سرچشمه‌ی آب رود نیز با او صحبت کنید.

• اگر فرزندان جریان رود را دیده باشد، ممکن است درباره‌ی رسوباتی که در آب رود وجود دارد سؤال‌هایی داشته باشد.

• فرزندان را کمک کنید در جعبه‌ی ماسه سیل ایجاد کند و اگر از وقوع سیل چیزهایی می‌دانید، خوانده‌اید یا شنیده‌اید، برای او تعریف کنید.

• از فرزندان بپرسید که چرا رود نوعی عارضه‌ی طبیعی به حساب می‌آید. بپرسید: «رودی که تو درست کردی چگونه ماسه‌های کنار خود را شکل می‌دهد؟»

ادامه‌ی کار

• یک قاره را روی کره‌ی جغرافیایی یا در یک اطلس انتخاب کنید و همه‌ی رودهای آن را پیدا کنید. فرزندان را کمک کنید شهرهایی را که رود از میان آنها می‌گذرد پیدا کند. مثلاً اصفهان و زاینده‌رود، اهواز و رود کارون، تیمباکتو و رود نیجر، لندن و رود تیمز، آمستردام و کانال‌های دریای شمال، پاریس و رود سن، قاهره و رود نیل و مانائوس و رود آمازون. فرزندان را تشویق کنید رودها را از سرچشمه‌شان دنبال کند و دریابد که کدام رودها از همه درازترند.

گسترش فعالیت

• فرزندان را تشویق کنید کتابچه‌ای شامل انواع وسایل نقلیه که از رود استفاده می‌کنند، درست کند. اگر در نزدیکی تان رودی وجود دارد پیشنهاد کنید این وسایل را مشاهده کند و مشاهدات خود را

رسم کنند. با هم از همه‌ی چیزهایی که کنار رود می‌بینید صورت‌برداری کنید.

• با کمک هم مقاله‌ای درباره‌ی پاک‌سازی رودها بخوانید و در صورت امکان در رودخانه قایق‌سواری کنید.

• با فرزندتان درباره‌ی کانال‌های آب صحبت کنید و بگویید که کانال‌ها راه‌هایی‌اند که برای متصل کردن گستره‌های آبی به هم، در خشکی گنده می‌شوند. به برنامه‌های تلویزیونی مستند که کانال‌ها را نشان می‌دهد توجه کنید.

• عکس کشتی‌های بخار و کشتی‌های مخصوص رودها را پیدا کنید و به فرزندتان نشان دهید. قلعه‌های نظامی را که کنار رودها بنا شده‌اند، بررسی کنید. از فرزندتان بپرسید که اگر می‌خواست شهر جدیدی بنا کند، وجود یک رود در آن شهر چه فوایدی می‌توانست داشته باشد.

منابع

کتاب‌های مصور، اطلس، کتاب‌هایی درباره‌ی رودها و... برای بچه‌ها.

۴۵. تشکیل یک کوه

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندان کمک می‌کنید درک کنند که کوه‌ها چگونه شکل می‌گیرند. شکل گرفتن کوه‌ها در طول زمان می‌تواند برای او موضوع جذابی باشد و در طول زمان نیز سؤالات زیادی را در ذهن او پدید آورد.

وسایل مورد نیاز:

• گِل رُس یا خمیر بازی

• مکعب‌های چوبی

• اطلس

مدت زمان: ۶۰-۳۰ دقیقه

شروع

با فرزندان به کوهنوردی بروید و قله‌های تیز و قله‌هایی که در اثر فرسایش تیزی خود را از دست داده‌اند، به او نشان دهید. اگر نمی‌توانید کوه‌پیمایی کنید، عکس کوه‌های مختلف را به او نشان دهید و از او بخواهید حدس بزند که چگونه تشکیل شده‌اند.

روش کار

• گِل رُس در اختیار فرزندان قرار دهید و از او بخواهید آن را به شکل مستطیل‌هایی با ابعاد حدود 5×20 سانتی‌متر دریاورد و مستطیل‌های گِل رُس را روی هم بگذارد.

- به او مکعب‌های چوبی بدهید تا به وسیله‌ی آنها از دو طرف بر تکه‌های گِل رُس و به سمت مرکز آنها فشار وارد کند.
- مشاهده کنید که گِل رُس چگونه چین می‌خورد. بگویید که فشار باعث ایجاد چین خوردگی می‌شود و توضیح بدهید که همین نوع فشار و حرکت باعث تشکیل کوه‌ها شده است.

ادامه‌ی کار

- نمودار تغییر عوارض طبیعی سراسر زمین را به فرزندتان نشان دهید و درباره‌ی فرضیه‌ی تکتونیک صفحه‌ای^۱ اطلاعاتی در اختیارش بگذارید. روی اطلس جغرافیایی صفحه‌های اصلی مانند صفحه‌ی ساحلی اقیانوس آرام و صفحه‌ی قاره‌ای امریکا را که در نقطه‌ای در کالیفرنیا به هم ساییده می‌شوند و باعث وقوع زلزله می‌شوند، به او نشان دهید.

گسترش فعالیت

- با استفاده از اطلس جغرافیایی کوه‌های «قدیمی» شرق امریکا را به او نشان بدهید و آنها را با کوه‌های «جدید» غرب امریکا مقایسه کنید. توضیح بدهید که کوه‌های شرق بیشتر فرسایش یافته‌اند پس قدیمی‌ترند و کوه‌های غرب هنوز تیزی و ناهمواری خود را از دست نداده‌اند پس جدیدترند.
- ممکن است فرزندتان از آزمایش زیر نیز برای نشان دادن نحوه‌ی شکل گرفتن کوه‌ها لذت ببرد: سه لایه اسفنج را روی هم قرار دهید

۱. plate tectonics، حرکات افقی پوسته‌ی سخت خارجی زمین (انشقاق قاره‌ها بر این نظریه استوار است).

و آنها را از دو طرف فشار دهید تا چین بخورند و "کوه" تشکیل دهند.

منابع

اطلس‌های مصور، کتاب‌هایی درباره‌ی فرسایش و تشکیل کوه‌ها و... برای بچه‌ها.

۴۶. مطالعه‌ی آتشفشان‌ها

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندان کمک می‌کنید آتشفشان‌ها و فعالیت آنها را درک کنند.

وسایل مورد نیاز:

• یک شیشه‌ی کوچکی خالی و تمیز مانند شیشه‌ی جوهر یا عطر

• یک تکه مقوا

• سوزن ته‌گرد

• لیوان کوچک

• رنگ خوراکی

• آب

• کاغذ

• مداد، مدادشمعی یا ماژیک

• نقشه یا کره‌ی جغرافیایی

مدت زمان: ۶۰ دقیقه

شروع

با فرزندان درباره‌ی تغییرات زمین در طول زمان صحبت کنید و هر اطلاعاتی که در این باره دارید به یکدیگر بگویید. شکل مقطع کره‌ی زمین را برای او رسم کنید و لایه‌های مختلف زمین را مشخص کنید: پوسته یا لایه‌ی نازک سطح زمین، جبه یا لایه‌ی

سنگ مذاب که زیر پوسته قرار دارد، هسته‌ی خارجی یا لایه‌ی فلز مذاب و هسته‌ی داخلی که از آهن جامد تشکیل شده است. هرچه درباره‌ی آتشفشان یا موادی که از سطح زمین فوران می‌کند می‌دانید، با او در میان بگذارید. بگویید که آتشفشان محلی در سطح زمین است که گاز و سنگ مذاب داغ از آن خارج می‌شود و زمین را می‌پوشاند.

روش کار

۱. به وسیله‌ی سوزن ته‌گرد در مرکز مقوا یک سوراخ کوچک ایجاد کنید.
۲. لیوان را تا نیمه از آب سرد پر کنید.
۳. در شیشه‌ی کوچک چهار یا پنج قطره رنگ خوراکی بریزید سپس شیشه را از آب گرم شیر پر کنید.
۴. مقوا را روی لیوان قرار دهید و آن را با دست خود نگه دارید و لیوان را وارونه کنید. لیوان و مقوا را روی در شیشه قرار دهید. (اگر مقوا را محکم زیر لیوان نگه دارید، آب لیوان نمی‌ریزد، اگر ریخت، لیوان را دوباره تا نیمه پر کنید و کار را از اول شروع کنید!)
۵. در حالی که مقوا را نگه داشته‌اید، روی لیوان کمی فشار وارد کنید. مشاهده خواهید کرد که ابری از رنگ از سوراخ وسط مقوا بالا می‌آید و وارد آب داخل لیوان می‌شود. آب گرم که سبک‌تر است از داخل شیشه بالا می‌آید.

ادامه‌ی کار

• به فرزندتان پیشنهاد کنید گزارش آزمایش را بنویسد و با رسم شکل و نام‌گذاری قسمت‌های مختلف آن، اتفاقی را که افتاده است،

توصیف کند. او می‌تواند این "گزارش آزمایشگاهی" را به دوستان و اعضای خانواده نشان دهد.

گسترش فعالیت

● نقشه‌ی جهان یا کره‌ی جغرافیایی را به فرزندان نشان بدهید و محل آتشفشان‌های سراسر زمین را پیدا کنید. به آتشفشان استرومبولی که نزدیک ساحل ایتالیا قرار دارد و هر ۲۰ دقیقه یک بار فوران می‌کند، به کوه اِتنا (که مخروط‌های دوقلو دارد)، کوه وِزو در ایتالیا، کوه سَن هِلن در واشنگتن، پاریکوتین در مکزیک و مناطق آتشفشانی دیگر مانند مائونالوآ در هاوایی و "حلقه‌ی آتش" در اقیانوس آرام و کوه دماوند و سبلان در ایران، اشاره کنید.

● به فرزندان کمک کنید یک واژه‌نامه از واژه‌های آتشفشانی تهیه کند و واژه‌هایی مانند مخروط، آتشفشان غیرفعال، دهانه، گدازه، سنگ خارا، دودکش، لرزه‌سنج، خاکستر آتشفشانی و واژگان دیگر را در آن جای دهد. با همدیگر به کتابخانه بروید و تعریف آنها را پیدا کنید تا فرزندان بتواند هنگام گفت‌وگو درباره‌ی آتشفشان از این واژه‌ها استفاده کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی آتشفشان برای بچه‌ها.

۴۷. تشکیل یک بیابان

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندان کمک می‌کنید سرزمین بیابانی را درک کند. فرزندان عناصر تشکیل دهنده‌ی زمین بیابانی را تجربه می‌کند و درک می‌کند که زمین چگونه به بیابان تبدیل می‌شود و بیابان‌ها در چه جاهایی یافت می‌شوند.

وسایل مورد نیاز:

• ماسه

• کاکتوس و سنگ‌های ریز و درشت، یا خار

• لامپ

• کاغذ

• مداد، مدادشمعی یا ماژیک

• نقشه یا کره‌ی جغرافیایی

مدت زمان: ۶۰ دقیقه

شروع

هر آنچه درباره‌ی بیابان‌ها می‌دانید با هم در میان بگذارید. اگر در نزدیکی شما محیطی بیابانی وجود دارد از آن بازدید کنید و آن را تجربه کنید. درباره‌ی خصوصیات بیابان، مثلاً خشکی و نبودن آب در آن با هم صحبت کنید.

روش کار

۱. یک جعبه یا سینی را از ماسه و سنگ‌های ریز و درشت پر کنید و فرزندان را تشویق کنید آن را به صورت ماکت یک بیابان دریاورد.
۲. نور یک لامپ را روی سنگ‌ها بتابانید و اجازه بدهید فرزندان تصور کنند که این لامپ خورشیدی است که نور خود را در طول روز روی بیابان می‌تاباند.
۳. لامپ را خاموش کنید و ببینید که سنگ‌ها چقدر سریع خنک می‌شوند. در صورت امکان سنگ‌ها را بعد از غروب آفتاب بیرون از خانه بگذارید و ببینید که چقدر سریع سرمای محیط را می‌گیرند.
۴. گیاهان بیابانی مانند کاکتوس یا خار پیدا کنید و به ماکت خود اضافه کنید.

ادامه‌ی کار

- فرزندان را کمک کنید درباره‌ی بیابان‌های بزرگ دنیا تحقیق کند. به او کمک کنید درباره‌ی صحرای آفریقا، صحرای بزرگ ویکتوریا در استرالیا و کویر لوت در ایران نیز اطلاعاتی به دست آورد.

گسترش فعالیت

- بیابان‌های دنیا را با استفاده از نقشه یا کره‌ی جغرافیایی پیدا کنید.
- ممکن است فرزندان به جانورانی که در بیابان‌ها زندگی می‌کنند علاقه‌مند شود. او را تشویق کنید دفترچه‌ای درست کند و شکل این جانوران را در آن رسم کند و توضیح بدهد که هر کدام چگونه آب را ذخیره می‌کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی بیابان و جانوران و گیاهان بیابانی برای بچه‌ها.

۴۸. یخ در کره‌ی زمین

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزند خود کمک می‌کنید با خصوصیات یخ آشنا شود و بفهمد که یخ مناطق قطبی و مناطق تندرا در کره‌ی زمین را می‌پوشاند. فرزندتان با یخ آزمایش خواهد کرد و خواهد دید که مناطق پوشیده از یخ در چه جاهایی از کره‌ی زمین قرار دارد. سؤالاتی که درباره‌ی یخ می‌پرسد به شما کمک می‌کند تا تشابه‌ها و تفاوت‌های مناطق بیابانی و مناطق پوشیده از یخ را بیان کنید.

وسایل مورد نیاز:

- تکه‌های یخ
- کاغذ آلومینیوم
- کاغذ
- پارچه
- نقشه یا کره‌ی جغرافیایی
- مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

در یک روز خیلی سرد به پیاده‌روی بروید. روی یخ‌ها سر بخورید و ببینید که چه احساسی به شما دست می‌دهد. هر چه درباره‌ی یخ و برف می‌دانید برای هم تعریف کنید.

روش کار

یک تکه یخ را از یخ‌دان دریاورید و از فرزندتان بپرسید: «به نظر تو چه مدت طول می‌کشد تا این تکه یخ آب شود؟ چگونه می‌توانیم زمان آب شدن آن را اندازه بگیریم؟»

• ابتدا لیوانی را پر از تکه‌های یخ کنید.

• فرزندتان را تشویق کنید هر یک از آن تکه‌های یخ را در جایی از منزل قرار دهد.

• برای آزمایش یک تکه یخ را نزدیک بخاری، شوفاژ یا فن‌کوئل بگذارید.

• فرزندتان را تشویق کنید زمان لازم برای ذوب شدن هر تکه یخ را ثبت کند.

ادامه‌ی کار

• ممکن است فرزندتان علاقه‌مند باشد که آزمایش کند و ببیند که مواد مختلف چقدر می‌توانند در برابر حرارت عایق باشند و چقدر می‌توانند به حفظ حالت جامد یخ کمک کنند. از او بپرسید: «اگر یخ را در کاغذ آلومینیوم پیچیم چه اتفاقی می‌افتد؟ اگر در کاغذ یا در پارچه پیچیم چه؟»

گسترش فعالیت

منطقه‌ی قطب شمال و جنوب را روی نقشه یا کره‌ی جغرافیایی به فرزندتان نشان دهید. به او توضیح بدهید که این مناطق از یخ پوشیده شده‌اند. درجه‌ی حرارت هوا فقط چند ماه از سال از صفر بالاتر می‌آید. منطقه‌ی تندر را در جنوب قطب شمال قرار دارد. در

این منطقه لایه‌های زیرین خاک یخ بسته است و تنها خزه و گل سنگ در آنجا می‌روید. به تندر گاهی بیابان سرد نیز می‌گویند. از فرزندان بخواهید آن را تصور کند.

• عکس سرزمین‌های قطبی پوشیده از یخ و کوه‌های یخی را در روزنامه‌ها یا مجله‌ها پیدا کنید و آنها را به فرزندان نشان دهید.

• درباره‌ی کسانی که برای بررسی و مطالعه‌ی مناطق قطبی به قطب شمال و جنوب سفر می‌کنند صحبت کنید و بگویید که چه تجهیزاتی لازم دارند.

منابع

اطلس، کتاب‌هایی درباره‌ی محیط زیست و قطب‌ها و... برای بچه‌ها.

۴۹. مطالعه‌ی اقیانوس‌ها

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندان کمک می‌کنید درباره‌ی نزدیک‌ترین اقیانوس به محل زندگی‌تان مطالعه کنند و نسبت به اقیانوس‌ها آشنایی پیدا کنند. فرزندان متوجه خواهد شد که بیشتر سطح زمین از اقیانوس‌ها پوشیده شده است و اقیانوس منبعی است که باید از آن حفاظت کرد.

وسایل مورد نیاز:

● کره‌ی جغرافیایی یا نقشه‌ی جهان

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

به ساحل اقیانوس (یا دریا) بروید و قدم بزنید. فرزندان را تشویق کنید به تفاوت‌های آب اقیانوس (یا دریا) با آب شیرین توجه کند. در امواج آب شنا کنید و به جزر و مد آب دقت کنید.

روش کار

● با هم به کره‌ی جغرافیایی با دقت نگاه کنید و از فرزندان بخواهید آنچه را که می‌بیند توضیح دهد.

● او را کمک کنید تا ببیند که آب‌های سطح زمین بیشتر از خشکی‌های آن است.

• از فرزندان بخواهید اقیانوس‌ها را روی نقشه یا کره پیدا کنند. او را تشویق کنید نام اقیانوس‌های آرام، اطلس و هند را بیاموزد و ببیند، آب‌های این اقیانوس‌ها چگونه درهم می‌آمیزد.

• دریاهایی را که به اقیانوس‌ها وصل می‌شود ببینید. دریای سیاه، دریای مدیترانه، دریای سرخ، دریای خزر، دریای عمان، دریای چین جنوبی، دریای فیلیپین، دریای اختسک، دریای برینگ، دریای بیوفورت. به خلیج‌ها و گستره‌های آبی دیگری نیز که در سراسر زمین دیده می‌شود دقت کنید. از آنچه با هم می‌بینید فهرستی تهیه کنید.

• با هم درباره‌ی آبشارها صحبت کنید، به فرزندان بگویید که بلندترین آبشار جهان آبشار آنجل در کشور ونزوئلا است که ۹۷۹ متر ارتفاع دارد. مسیر رودخانه‌هایی را که به اقیانوس‌ها می‌ریزد دنبال کنید.

ادامه‌ی کار

• فرزندان را تشویق کنید درباره‌ی اقیانوس‌ها دفترچه‌ای درست کند و آنچه را که درباره‌ی اقیانوس‌ها آموخته است، در آن بنویسد و نیز به تشابه‌ها و تفاوت‌های اقیانوس‌ها با آب‌های دیگر سطح زمین در آن اشاره کند.

گسترش فعالیت

• سینک ظرفشویی را از آب پر کنید و فرزندان را تشویق کنید که درباره‌ی مفهوم شناور شدن اجسام روی آب آزمایش کند. از او بخواهید ببیند که چه اجسامی شناور می‌مانند و چه اجسامی در آب

فرومی روند. پیشنهاد کنید با کلیپس کاغذ، میخ، سنگ و لیوان‌های یک‌بار مصرف آزمایش کند. از اشیایی که شناور می‌مانند و آنهایی که در آب فرومی‌روند صورت‌برداری کنید.

• به فرزندتان خمیر بازی و کاغذ آلومینیوم بدهید و او را تشویق کنید شکلی درست کند که روی آب شناور بماند. درک این نکته که تنها اشکال خاصی روی آب شناور می‌مانند، قدمی اساسی در درک دینامیزم کشتی‌سازی است.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی دریا و اقیانوس و... برای بچه‌ها.

۵۰. محافظت از جنگل های بارانی

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزند خود کمک می کنید به یکی از اقلیم های جهان علاقه مند شود. شاید فرزندان درباره ی مشکل قطع بی رویه ی درختان در جنگل های بارانی چیزهایی شنیده باشد. این اقلیم گرم و مرطوب برای او جالب خواهد بود و شاید علاقه مند شود که برای حفظ آنها راهی پیدا کند.

وسایل مورد نیاز:

• کره ی جغرافیایی یا نقشه ی جهان

مدت زمان: ۲۰ دقیقه

شروع

از فرزندان بپرسید که درباره ی جنگل های بارانی چه می داند. به گلخانه سری بزنید و ببینید که آب و هوای داخل آن گرم و مرطوب است. آب و هوای گلخانه را با آب و هوای جنگل مقایسه کنید.

روش کار

• با همدیگر به کره ی جغرافیایی نگاه کنید. حوزه ی رود آمازون را در برزیل پیدا کنید.

• به فرزندان بگویید که برای ساختن اثاثیه از چوب جنگل های بارانی نیز استفاده می شود. هنگامی که به فروشگاه های اثاثیه

می‌روید، وسایلی را که از چوب ساج ساخته شده است مشخص کنید.

ادامه‌ی کار

● فرزندان را تشویق کنید مقاله‌هایی که در روزنامه‌ها و مجله‌ها درباره‌ی جنگل‌های بارانی استرالیا، آفریقا، و امریکای جنوبی است پیدا و جدا کند.

● فرزندان را تشویق کنید درباره‌ی حیوانات و پرندگان جنگل‌های بارانی کتابچه‌ای درست کند.

● به حیوانات یا پرنده‌ی مورد علاقه‌ی او توجه کنید و به او کمک کنید درباره‌ی آن اطلاعات بیشتری به دست آورد.

گسترش فعالیت

● در صورت امکان به جنگل‌های بارانی شمال ایران بروید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی جنگل‌ها برای بچه‌ها.

معرفی کتاب‌های مرتبط و مفید

کتاب‌های زیر برای کودکان با سن پایین‌تر می‌تواند توسط والدین خوانده و یا تعریف شود و کودکان بزرگ‌تر (سال‌های آخر دبستان و اوایل راهنمایی) نیز می‌توانند خودشان آنها را بخوانند:

۱. قاره‌ها و اقیانوس‌ها، نشر ایتا.
۲. سطح زمین چگونه است، نشر ایتا.
۳. چگونه از نقشه استفاده کنیم، نشر ایتا.
۴. سفرهای علمی ۵: قله‌ای که منفجر می‌شود، مترجم: زهره فریور، نشر افق.
۵. زمین، سیاره‌ی نازنین، سیاوش شایان، انتشارات مدرسه.
۶. کره، مترجم: علیرضا توکلی صابری، نشر باران.
۷. نشانه‌ها، مترجم: علیرضا توکلی صابری، نشر باران.
۸. صحراها، مترجم: رضا شیرازی، انتشارات پیام آزادی.
۹. رودخانه‌ها، مترجم: رضا شیرازی، انتشارات پیام آزادی.
۱۰. مقیاس و فاصله‌ها، مترجم: علیرضا توکلی صابری، نشر باران.
۱۱. جهت، مترجم: علیرضا توکلی صابری، نشر باران.
۱۲. از گندمزار تا نانوایی، منصور جام‌شیر، نشر نگارینه.
۱۳. ایمنی بچه‌ها و اتومبیل، رحمان آتش‌زاده، نشر تابان.
۱۴. نخستین اطلس کودکان، مترجم: دادور، نشر جهان‌آرا.
۱۵. قطب‌نمای من، حجت‌الله همتی و پرویز امینی، نشر افق.
۱۶. تاریخ نوآموز، مسعود جوادیان، نشر محراب قلم.
۱۷. تاریخ، مهدی فرهانی منفرد، نشر افق.
۱۸. میراث فرهنگی، مسعود جوادیان، نشر محراب قلم.

کلیدهای تربیت کودکان و نوجوانان

- آمادگی برای زایمان و مراقبت از نوزاد
- چهل نکته کلیدی برای شیردادن به نوزاد
- ماساژ کودک
- آشپزی نوین برای کودکان، از سه ماهگی تا هیجده ماهگی
- کلیدهای آرام کردن کودک ناآرام
- بهترین کلیدهای تغذیه برای کودکان و نوجوانان
- نقش پدر در مراقبت و تربیت کودک
- فرزند دوم، پیامدها و راه حلها
- کلیدهای رفتار با کودک یک ساله
- کلیدهای رفتار با کودک دو ساله
- کلیدهای رفتار با کودک سه ساله
- کلیدهای رفتار با کودک چهار ساله
- کلیدهای رفتار با کودک پنج ساله
- راهنمای کامل تربیت کودک
- کلیدهای آموختن به کودکان در باره خدا
- کلیدهای تربیتی برای والدین تک فرزند
- کلیدهای پرورش اعتماد به نفس در کودکان و نوجوانان
- کلیدهای رویارویی با مشکلات رفتاری کودکان
- کلیدهای رویارویی با پدیده خشونت در کودکان و نوجوانان
- کلیدهای رفتار با نوجوانان
- کلیدهایی برای بیماریهای کودکان
- کلیدهای رویارویی با بیماری حساسیت در کودکان و نوجوانان
- کلیدهای تربیت فرزند در خانواده های تک سرپرست
- کلیدهای پرورش کودک تیزهوش
- کلیدهای پیشگیری و مقابله با اعتیاد در نوجوان و جوان
- کلیدهای آموزش و مراقبت از سلامت جنسی در کودکان و نوجوانان
- کلیدهای گفتن و شنیدن با کودکان و نوجوانان
- کلیدهای پرورش مهارتهای اساسی زندگی در کودکان و نوجوانان
- کلیدهای عادت دادن فرزند به کار در خانه
- کلیدهای پرورش فرزندان امیدوار و موفق
- کلیدهای همراهی و مراقبت از نوجوانان در اینترنت
- کلیدهای پرورش خلاقیت هنری در کودکان و نوجوانان
- کلیدهای مقابله با اضطراب در کودکان و نوجوانان
- کلیدهای تربیت و رفتار با پسرها
- کلیدهای برخورد با مشکلات خواب کودکان
- چگونه به کودک خود «نه» بگوییم
- کلیدهای مقابله با ناتوانی در یادگیری

کلیدهای آموزش کودکان و نوجوانان

- ۵۰ روش ساده برای علاقه مند کردن فرزند به مطالعه
- ۵۰ روش ساده برای علاقه مند کردن فرزند به ریاضی
- ۵۰ روش ساده برای علاقه مند کردن فرزند به علوم تجربی
- ۵۰ روش ساده برای علاقه مند کردن فرزند به تاریخ و جغرافی
- ۵۰ روش ساده برای علاقه مند کردن فرزند به ورزش و سلامتی
- وقتی که فرزندان باهوش نمره های کم می گیرند!